

Загублена Гідність Жінки

ЯцекЯн Павлович

Яцек Ян Павлович

ЗАГУБЛЕНА ГІДНІСТЬ ЖІНКИ

ЖИТОМИР 2007

IMPRIMATUR

t Joannes Purwinski

Житомир, 18.12.2006

№ 7403 /06

Оригінальний текст

Jacek Jan Pawłowicz,
Zagubiona godność kobiety

Переклад

Ірина Яндульська

Графічне оформлення

Яцек Ян Павлович

На обкладинці:

Rembrandt van Rijn
Христос і жінка
схоплена під час перелюбу

Copyright © Jacek Jan Pawłowicz

Цю книжку я присвячую усім жінкам, котрих я зустрів або ще зустріну під час своєї пастирської праці.

В першу чергу присвячую її дівчатам, щоб зрозуміли, чим є гідність жінки і щоб у своєму житті не робили помилок своїх попередниць, котрі „закохавшись по самі вуха“, самі засудили себе на терзання та страждання в житті внаслідок необдуманих рішень та вибору.

Присвячую її молодим заміжнім жінкам, щоб змогли добре виховати не лише своїх дітей, але й чоловіка, бо він - також дитина, тільки велика. Щоб Ви змогли з усією делікатністю, любов'ю, а також впевненістю сказати „ні“, якщо від Вас вимагатимуть чогось такого, що суперечитиме Вашій гідності жінки, дружини і матері.

Присвячую її всім запрацьованим жінкам, працю котрих не цінують, котрі постійно чують від свого „господаря і володаря“: *та що ти там, дурна, розумієш!* І це чують від того, котрий перед шлюбом був таким витонченим і романтичним, а тепер навіть не пам'ятає про Твої іменини, день народження чи річницю Вашого шлюбу. Щоб Ви мали свідомість, що не всі чоловіки такі і, разом

з тим, щоб жила в Вас надія, що і Ваш чоловік колись зміниться, що настануть кращі часи.

Присвячую її жінкам, поневіреним власними чоловіками, а може навіть й синами. Жінкам, яких вважають річчю, яких гвалтують і б'ють чоловіки-алкоголіки. Ви не самі! Є люди, котрі бачать Ваш біль і страждання, цінують Вашу жертву, бо Ви заради дітей не хочете покинути свого чоловіка, бо пам'ятаєте про подружню присягу: *в здоров'ї та хворобі, в добрій і злій долі (...) не залишу тебе до самої смерті*. Ваш біль і страждання бачить, передусім. Той, котрий є Любов'ю - Бог і підтримує Вас своєю благодаттю і благословінням.

Цю книжку я присвячую жінкам зрадженим, споневіреним у своїй жіночій гідності. Жінкам, котрих залишили чоловіки заради молодшої і може, на їхню думку, кращої. Це болить, та не шукайте помсти, реваншу, дотримуйтеся вірності, бо, шукаючи розради в обіймах іншого чоловіка, знищуючи подружню вірність, ви нічим не будете відрізнитися від того, котрий вас покинув.

І, врешті, цю книжку присвячую також юнакам і чоловікам, щоб ви у дівчині, жінці, дружині побачили особу, яка дорівнює вам у гідності і правах, котра є дуже вразливою і легкоранимою. Подивіться на жінку, як на особливий дар Бога світові. Яким же добрим і прекрасним є Бог,

якщо створив таку прекрасну особу, яка несе в собі дар материнства і тому потребує особливої опіки і ніжності від чоловіка. Бути делікатним, витонченим, культурним і романтичним - це не привабливі риси для честі або гордості чоловіка. Може після того, як прочитаєш цю книжку, ти по-іншому будеш дивитися на свою дівчину чи жінку, матір твоїх дітей. Може, нарешті, ти побачиш її внутрішню красу, а не лише зовнішню привабливість, яка може вже й зійшла, розмилася внаслідок років праці на кухні серед каструль, прання, прасування і ходіння по магазинах. Може, нарешті, оціниш те, що коли приходиш з роботи, щоденно чекає на тебе гарячий обід, що в оселі чисто, зроблені запаси на зиму. Може наново відкриєш значення слова „любов“, бо мудрі люди говорять, що з любов'ю - як з вином, чим старше, тим краще.

Бажаю всім Вам, щоб, прочитавши цю книжку, кожен з Вас по-своєму знайшов „загублену гідність жінки“.

Автор

I РОЗДІЛ ПОНЯТТЯ ГІДНОСТІ

Кожна людина, чоловік і жінка, дитина і старець, мають природню, специфічну цінність - це гідність. Це її „внутрішня" властивість, не якась риса, яку можна мати або ні, купити чи продати, вона тісно поєднується з людською особою. Не має гідності жодна тварина, лише розумне створіння, яким є людина. Така гідність називається гідністю людської особи або особовою гідністю. **Особової гідності неможливо позбутися**, вона притаманна кожній людині від моменту зачаття аж до природної смерті. Вона служить кожній людині, не зважаючи на стать, расу, національність, віру, суспільне положення або стан фізичного чи психічного здоров'я.

З особовою гідністю тісно пов'язані питання свободи та істини. Свобода та істина становлять основну цінність особи. Без істини людська свобода була б хаотичною, безладною. Ця істина надає свободі - і всьому людському життю - сенсу і мети. Особова гідність, певною мірою, „будується" на свободі та істині.

Кароль Войтила у своїй книжці *Знак заперечення* писав так: *властива людині гідність,*

та, яка їй дається і, одночасно, задається, тісно пов'язується з відношенням до істини. Мислення в правді і життя у правді є цією гідністю. (...) Тому, отже, і людина є собою завдяки істині. Відношення до істини свідчить про людство, встановлює гідність особи. З наведеного тексту випливає, що для того, щоб пізнати, зрозуміти і поважати свою гідність і гідність інших, людина повинна стати в правді перед собою, має побачити свої слабкості та назвати їх.

Гідність особи у Всесвітній Декларації Прав Людини

10 грудня 1948 року, невдовзі після закінчення II світової війни, яка в нечуваних до цього часу масштабах топтала гідність мільйонів жінок, чоловіків і дітей, Генеральна Асамблея ООН прийняла і проголосила Всесвітню Декларацію Прав Людини. Цей документ, зважаючи на те, що *визнання природної гідності - як читаємо у вступі - а також рівних та однакових прав всіх членів людської спільноти є основою свободи, справедливості і миру у світі* в 30 статтях охороняє кожную людську особу та її гідність.

Вже у першій статті Декларація підкреслює, що *всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони обдаровані розумом і сумлінням і повинні відноситися до інших по-братньому.* В зв'язку з цим ніхто не може залишатися в стані неволі чи рабства (Ст. 4), не зважаючи на те, якої форми воно набирає.

По відношенню до подружжя цей документ чітко і ясно говорить, що *чоловіки і жінки, без огляду на расу, національність або віросповідання, мають право, досягнувши повноліття, укласти подружжя і створювати родину. Вони мають рівні права при укладанні подружжя, під час перебування в подружжі і після його розторгнення* (Ст. 16, п.1). Наступна 17 стаття говорить про право власності, що *кожна людина, як сама, так і спільно з іншими, має право на володіння власністю і ніхто не може бути позбавлений своєї власності.*

Це коротке знайомство із Декларацією Прав Людини, яку підписали і ратифікували практично всі країни світу, допомагає нам усвідомити, що всі дискримінуючі дії щодо жінок влучають не тільки в саму гідність людської особи, але також порушують міжнародне право. Інші міжнародні документи, які говорять про гідність людини:

1. Конвенція про захист прав людини і основних свобод від 4 листопада 1950 р.;
2. Європейська Суспільна Карта від 18 жовтня 1961 р.;
3. Міжнародний Пакт Громадянських і Політичних Прав, а також Міжнародний Пакт Економічних, Суспільних і Культурних Прав від 16 грудня 1966 р.;
4. Конвенція про захист прав людини в аспекті автоматичної обробки особистих даних від 28 січня 1981 р.;
5. Конвенція Прав Дитини від 20 листопада 1989 р.;
6. Конвенція про захист прав людини і людської гідності щодо використання біології і медицини від 19 листопада 1996 р.

Гідність людини у вченні католицької Церкви

Поняття гідності людини, хоча й існувало раніше у вченні Церкви у різних формах і контекстах, та особливо почали на нього звертати увагу після драматичних наслідків двох останніх світових воєн, під час яких ця гідність заперечувалась фашизмом та сталінізмом. Це

питання підняв і розвив II Ватиканський Собор в *Пастирській Конституції про Церкву в Сучасному Світі* вже у першій її частині, в I розділі, який має назву Гідність людини. Продовження цього вчення знаходимо також в документах пап доби собору¹.

Людина, як істота розумна, вільна і відповідальна, займає особливе місце серед усіх земних істот, а, отже, і особливу гідність. Людина - свідомий і вільний суб'єкт своїх вчинків, вона відповідає за себе, за іншу людину та світ, в якому живе. Ця властивість її буття визначає її гідність, тобто її ставлення до Бога, людської спільноти і світу. Католицька Церква повчає, що гідність служить людській особі від *моменту зачаття* (ККЦ 1703).

У католицькому вченні використовуються взаємозамінні поняття „гідність людини" і „гідність людської особи". Використовуючи ці поняття, гідність розуміється тут як людяність.

Гідність служить людині, що вона є особою. Особовими рисами людини є: розумність, вільність, почуття власної тотожності, самовизначення, а

¹ Тут необхідно згадати хоча б енцикліки: Йоана XXIII: *Mater et magistra, Pacem in terris*; Павла VI: *Humanae vitae* і Йоана Пала II: *Redemptor hominis, Vehtatis splendor, Evangelium vitae, Ladorem exercensia* інші.

також відкритість на інших людей. Отже, гідність людини є наслідком буття особою (в момент зачаття людина „отримує", а точніше вже має свою гідність) і вона однакова для кожної людської істоти - жінки, чоловіка, дитини. А якщо йдеться про особисту гідність, яка називається почуттям гідності, то вона є індивідуальною властивістю, притаманною окремо кожній людині. Між гідністю людської особи та її власною гідністю хоча й існує подібність, та, однак, вони різняться між собою. Особиста гідність функціонує відносно чогось, залежить від гідності особи, а гідність особи навпаки, її неможливо втратити, їй нічого не загрожує. Почуття гідності (іноді його називають честю), в свою чергу, можна втратити і йому загрожують чинники, які суперечать гідності (напр., алкоголізм, наркоманія, проституція, аборт, убивство і т.п.). Серед багатьох елементів, що зневолюють людину, можна назвати: зневірення в самому собі, а також у цінностях та моральних нормах, які раніше визнавала, несприйняття себе, сліпе наслідування інших або неповага до самого себе. Цими чинниками є чисельні загрози зовнішньої та внутрішньої природи.

Кожна людська особа живе в певних суспільних умовах та системі цінностей, тому особиста гідність обумовлюється зростанням почуття

тотожності особової, групової, національної або системної. Взагалі в таких зв'язках зміцнюється почуття особистої гідності людини, яке стає критерієм цінностей і світу ідеї. Гідність особи є абсолютною, а власна гідність залежить від змінних суб'єктивних і об'єктивних чинників. Також під впливом цих чинників особиста гідність може занепасти або навіть втратитися, якщо з'ясується, що діяльністю особистості маніпулюють за допомогою якогось домінуючого чинника, що використовує суперечливі або негативні цінності, які не визнає дана особистість (говоримо тоді про ґвалтування на сумлінні людини). Це можуть бути чинники, направлені на знущання (як, напр., в концентраційних таборах, або в радянських таборах та в'язницях), висміювання людини, позбавлення її праці і змушування жебрачити або виконувати роботу, яка суперечить її переконанням та сумлінню. До цих факторів належить також трактування людини як предмета в моральній та сексуальній сферах (проституція, порнографія, насильство і т.д.).

Гідність людини вимагає, щоб вона діяла свідомо і вільно, тому будь-яка неволя і дискримінація суперечать гідності людської особи. Якщо особова гідність є цінністю, яка є наслідком буття особою, то почуття гідності (особиста гідність) є

індивідуальною, специфічною властивістю окремо кожного з нас. Особиста гідність є надбудовою особової гідності, яка стає нормою і дає право особі на власну суб'єктивність, право на повагу, любов і вираз власної думки. Гідність людини хоча й можна топтати і нищити, можна про неї забути, але не можна її знищити, бо завжди на дні людського буття буде жевріти її іскра і з цієї іскри можна наново розпалити вогнище почуття гідності.

II РОЗДІЛ

МІСЦЕ І РОЛЬ ЖІНКИ В РІЗНИХ ТРАДИЦІЯХ І КУЛЬТУРАХ

Після знайомства з поняттям гідності людини, розуміння якого є вихідною точкою у роздумах над гідністю жінки, згадаємо, яким було ставлення до жінки і її гідності в єврейській традиції та в Новому Завіті. Ми маємо пам'ятати, що християнство своїм корінням сягає єврейської традиції з її правилами і обов'язками, які містяться у Старому Завіті та Талмуді, а також грецької і римської культур, які також наклали свій відбиток у теології, законодавстві і культурі Церкви перших століть та пізніших часів. Цей "перший погляд" на історію традиції і культур, з яких вийшло християнство, допоможе нам зрозуміти, чому так довго гідність жінки, навіть у самій Церкві, не була відповідним чином представлена і шанована.

Роль і місце жінки в юдаїзмі

За єврейською традицією, чоловік від моменту заручин дослівно *отримував жінку у свою власність*.

Так було у ранньому юдаїзмі, в якому домінувала патріархальна культура. Роль жінки обмежувалася лише функціями дружини і матері. Батько мав владу над жінкою, а також над доньками і від їхнього імені приймав рішення. Жінка займала значно нижчу суспільну позицію в порівнянні з чоловіком. Вона була позбавлена багатьох привілеїв з тих, що мали чоловіки. Навіть у синагозі вони мали спеціально визначене місце, утаєне за ґратами, віддалік від кивоту, де знаходилися святі сувої. Ще в часи Христа цитували висловлювання равина Юди, котрий сказав: *Щоденно слід промовляти три благословіння: Нехай буде блаженним той, хто не зробив мене гоєм (неєвреєм), жінкою та дурнем, а равин Симеон бен Йохай повчав: світ не може існувати без чоловіків і жінок, але блаженний той, хто має потомство чоловічої статі, а проклятий той, хто має дітей жіночої статі*. В часи Ісуса жінки публічно не читали в синагогах Тору. В крайньому випадку вчили, що краще спалити сувої Тори, ніж довірити його жінці. Жінки також не мали обов'язку звершувати паломництва до Єрусалиму у найбільші єврейські свята, на відміну від чоловіків, які були до цього зобов'язані. Історичні джерела того періоду нічого не говорять також про те, щоб ізраїльські жінки навчалися у когось із славнозвісних равинів або самі публічно навчали.

їхні функції і завдання полягали лише в тому, щоб дбати про чоловіка, дітей і оселю.

Равини казали чоловікам бути обережними щодо жінок, відраджували, навіть забороняли жінкам служити чоловікам при столі. Чоловік не повинен дуже довго розмовляти з жінкою, а тим більше з чужою. Розмова з жінкою на вулиці є такою ж непристойною, як і споживання їжі з малозначущими людьми. З жінками слід розмовляти коротко і вузловато, неможна синів привчати до таких професій, які б у майбутньому давали нагоду до ширших контактів із жінками.

Якщо йдеться про матеріальні блага, равини захищали право чоловіка розпоряджатися власністю дружини, коли він брав жінку у власність під час укладання подружжя. *Якщо взяв у власність жінку, то чи не впливає з цього, що взяв також у власність її маєток?*, а також *Якщо отримав жінку, чи не повинен отримати її власність?* Через це подружжя призводило до того, що найбагатші жінки на практиці залишалися без копійки. Талмуд наступним чином описує "фінансову" ситуацію дружини:

Яким чином жінка може що-небудь мати; що б їй не належало, належить її чоловікові? Все, що йому належить - все його, що їй належить - також

його... Весь її заробіток і все, що знайде на дорозі - також йому належать. Все домашнє приладдя, навіть крихти хліба на столі - його. Якщо вона запросить у дім гостя і нагодує його, обкрадатиме вона свого чоловіка... (San. 71a, Git. 62a).

Чоловік повністю контролював посаг, але не міг його ні продати, ні розтратити. Жінка втрачала над ним контроль під час укладення подружжя. Також від неї очікувалося, що усі прибутки від будь-якої праці вона передасть чоловікові, що було би компенсацією за утримання, яке лежало на чоловікові. Жінка могла повернути свою власність у двох випадках: розлучення або смерті чоловіка. У випадку смерті дружини чоловік успадковував її майно. У випадку смерті чоловіка жінка отримувала лише своє майно, яке мала до укладення подружжя і не мала права на успадкування хоча б якоїсь частини з майна чоловіка.

Таке сприйняття жінки в юдаїзмі проіснувало з малими змінами до початку новітньої історії. Суттєва зміна цих поглядів відбулася лише у XVIII ст. внаслідок нової емансипації жінок і створення так званого єврейського просвітницького руху. Подальші зміни в напрямку рівноправ'я в сучасному житті чоловіків і жінок настали в багатьох гілках сучасного юдаїзму, звісно, крім ортодоксального.

в якому і сьогодні ще повністю дотримуються давнього талмудного законодавства, включно з правилами щодо жінок.

Ісус Христос про гідність жінки

Напевно ніхто не зможе заперечити того, що Ісус Христос був євреєм, практикуючим євреєм, котрий досконало знав Закон і жив ним. Він сам підтвердив це, говорячи: *не думайте, що я прийшов усунути закон чи пророків: я прийшов їх не усунути, а доповнити* (Мт 5,17). Це доповнення означає, що Ісус прийшов, щоб удосконалити і доповнити старозавітній закон, а не для того, щоб його усунути. Це доповнення і вдосконалення стосується, передусім, морального права. Христос ніби відкриває і показує у повному світлі моральний закон Старого Завіту, очищаючи його від бездушних юдаїстичних трактувань, які неодноразово, як суха літера, позбавлені любові та милосердя, вони були причиною болю та страждань людини. Таким було також відношення Христа до єврейських законів, що стосуються жінки.

Ісус у своєму вченні дуже часто показував власним прикладом повагу до жінки і захищав їх від

суворих вимог фарисеїв і книжників. Найкращим прикладом цього є Ісусова "поправка" до шостої заповіді Декалогу: *А я кажу вам, що кожний, хто дивиться на жінку з пожаданням, той вже вчинив перелюб з нею в своїм серці* (Мт 5,28). Чоловік, котрий повинен дотримуватися заповіді любити Бога і ближнього, не може сприймати жінку, як предмет своїх бажань і знаряддя для задоволення свого сексуального потягу, а разом з цим вважати, що нічого не сталося. Це ставало ще суттєвішим, коли равини навчали, що жінка, яка співживе із чужим чоловіком, завжди чинить перелюб і має бути покарана смертю (найчастіше її каменували або задушували), а чоловік чинив перелюб лише тоді, коли співжив із дружиною іншого чоловіка, якщо ж він співжив із проституткою чи вільною жінкою, він перелюбу не чинив. Тому Ісус не дозволив закидати камінням жінку, яку зловили на перелюбі, бо закон вимагав каменувати обох, а не тільки саму жінку. Ісус міг запитати: *Чому ви не привели й чоловіка? Закон засуджує і його! Та Ісус повчає: Хто відпускає свою жінку,- хіба у випадку розпусти,- той робить з неї перелюбку; і хто взяв би розведену, чинить перелюб* (Мт 5,32).

Цими словами Христос даєрозуміти чоловікам усіх століть, що не можна гратися жінками, перебирати ними, наче іграшками, бо вони рівні

з чоловіками за своєю гідністю і мають право на любов та повагу.

Подивімся далі, це жінці - ще й самарянці, в котрій вже було декілька чоловіків і про яку важко сказати, що була порядною - Ісус доручає місію проголошення Його Месією (Йо 4,28), між іншим, саме до грішниць скеровує своє послання, називають Його "приятелем грішників". Одній з таких, коли вона омивала йому ноги своїми сльозами і витирала волоссям, Він пробачив гріхи і похвалив за те, що "дуже полюбила" (Лк 7,37-48). Саме жінкам, а не апостолам він об'явився першим після воскресіння. На спокусливе запитання фарисеїв: Чи можна чоловікові відпустити свою жінку з якої-небудь причини? Христос відповідаючи, вказує на жорстокість їхніх сердець та неповагу до жінок, їхніх дружин та матерів, а навіть до самого Бога. Що, отже, Бог з'єднав, людина хай не розлучає! (Мт 19,3-9). Так, Ісус не піддавався моді та звичаям епохи, навіть не зважаючи на те, що наразився таким чином на фарисеїв та книжників.

Ісус своїм повчанням та вчинками показує нам гідність жінки. Вона - людина, вона має свою гідність, вона також є Ісусовою ученицею, що підтверджує Євангеліє: вони слідом за ним ходили і служили Йому (Мк 15,41). Саме жінка --

Марія включена у справу спасіння світу, спочатку народжуючи Спасителя, а потім співтерплячи під Його хрестом. І саме під хрестом Христос жінці - своїй Матері, в особі св. Йоана віддає під опіку свою Церкву і таким чином Вона, проста жінка з Назарету, жінка, яку єврейські Закони позбавили будь-яких прав, стає Матір'ю Церкви, Матір'ю усіх віруючих та Вчителем віри.

Перші віки християнства

Перші віки християнства не принесли якихось революційних змін щодо ролі жінки у суспільному або політичному житті. Такий стан речей не повинен нас дивувати. Ми маємо пам'ятати, що перші послідовники Христа були євреями і їх називали юдео-християнами. Вони й надалі дотримувалися єврейських правил. Також і навернені погани, які були виходцями грецької чи римської культур, залишалися під впливом прийнятих цими культурами законів і звичаїв, які позбавляли жінок привілеїв, що мали чоловіки. Наприклад, у стародавньому Римі жінка, як і в Греції, не мала громадянства. Вона була нормально відсторонена від державних справ, або вважалось, що "риси, притаманні жінкам...".

такі як сором'язливість, слабкість, мала витримка, незнання державних справ не дозволяють їм займатися політикою. Однак, у приватному житті римлянка мала набагато більше різних свобод, ніж єврейки чи грецькі жінки класичної епохи. Римлянки могли брати участь в товариських зустрічах, бувати на прийомах, що в Греції було недопустимим.

Залежність жінки від батька - *pater familias* чи чоловіка обмежувалася переважно майновими справами; жінки не могли розпоряджатися майном та управляти ним. Однак, поступово вони здобули право вибирати опікуна для майнових справ, а навіть мали право розпоряджатися своїм посагом за допомогою вправного в цих справах невільника. Та не могла жінка, навіть звільнена з-під влади чоловіка, мати нікого під "своєю владою" - це залишилося привілеєм чоловіків.

В житті християн цього періоду можна, однак, помітити деякі нововведення. У своїх посланнях св. апостол Павло, хоча й нагадує жінкам і підтверджує засади, яких слід дотримуватися, що чоловік голова жінки, як і Христос голова Церкви (Еф 5,23), та говорить також і чоловікам, нагадуючи їм про повагу і любов, якою вони повинні огортати своїх дружин: *Чоловіки, любіть своїх жінок, як і Христос полюбив Церкву й видав*

себе за неї, (...) Чоловіки повинні любити своїх жінок, як свої тіла; бо хто любить свою жінку, себе самого любить (Еф 5,25-28). А навіть їх картає: не будьте прикрі супроти них (Кол 3,19) або чоловік нехай не відпускає жінки! (1 Кор 7,11) Щось подібне пише і св. Петро, котрий - як здається - особливо захищає жінок, котрих надмірно використовують їхні чоловіки, якщо нагадує для них: Ви, чоловіки, живіть розумно разом з вашими жінками, як з істотами, що від вас слабші, віддаючи їм належну шану як співпадкоємцям благодаті життя (1 П 3,7). Це - відчутна зміна в способі мислення про жінку і бачення її ролі і завдань у спільноті Церкви перших віків.

Пізніші часи

На жаль, пізніші віки, навіть до першої половини XIX століття, коли виник рух, що сприяв емансипації жінок², в законодавстві церковному та

---

² **Емансипація жінок** — отримання жінками рівних з чоловіками майнових і політичних прав, а також доступу до освіти і праці. Суспільний рух, який ставив собі такі цілі, виник у Великобританії та США в першій половині XIX ст., але в обох цих країнах повне виборче право жінки отримали лише після I світової війни.

цивільному не відбулося суттєвих змін в напрямку рівноправ'я жінок. І надалі у Європі та Америці заміжня жінка не мала права власності і виборчого права. Права жінок у англійському законодавстві були визначені та надруковані у 1632 році. Цей закон зазначав: *Те, що має чоловік-його власність. Те, що має дружина - це власність чоловіка.* Дружина не лише втрачала право власності після укладання подружжя, вона втрачала також свою особовість. Жодна її дія не мала підтримки закону, її чоловік міг піддати сумніву будь-який продаж чи подарунок, зроблені нею - визнати нелегальними. Особа, з якою жінка уклала будь-який договір, вважалася криміналістом, який був причетний до шахрайства. Заміжня жінка не могла також бути позивачем від свого імені, не могла позиватися зі своїм чоловіком. Заміжня жінка перед буквою закону була як беззахисна дитина. Дружина належала своєму чоловікові і тому втрачала право власності, свою законну особовість і дівоче прізвище.

Слід, однак, підкреслити, що ми говоримо про закон, який як і всіляка інша діяльність людини не є досконалими, а тому він не позбавлений помилок. Але якщо йдеться про офіційне вчення, яке віками проголошує Церква щодо гідності

жінки, як побачимо в наступному розділі, воно є продовженням і розвитком того, про що навчав Христос у Євангеліях. Безперечно, доскипливіші могли б шукати висловлювань Отців чи Докторів Церкви, а навіть і святих, що вони говорили про жінок, може й не завжди схвальні висловлювання. Однак, ці їхні цитати були виразом їхніх власних відчуттів, інспірованих духом епохи або надмірної турботи про Церкву, а не тим, чого офіційно і авторитетно навчала і вчить Церква.

III РОЗДІЛ

ГІДНІСТЬ ЖІНКИ В ДОКУМЕНТАХ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ

Католицька Церква, яка дивиться на приклад свого Господа і Вчителя Ісуса Христа і на Його повне поваги відношення до жінок, продовжуючи вчення, яке міститься в апостольських посланнях, завжди ставала на захист жінок, підкреслюючи, що гідність жінки нічим не відрізняється від гідності чоловіка. Ця гідність впливає з того факту, що людина була створена на Божу подобу (пор. Бут 1,26). Чоловік і жінка створені і заплановані Богом в досконалій рівності людської особи. Разом з тим Бог прагне людини, як чоловіка, так і жінки. Вони обоє у своєму "бутті чоловіком" і "бутті жінкою" віддзеркалюють мудрість і доброту Творця (ККЦ 369). Не менш важливим є й те, що лише у поєднанні чоловіка і жінки людина може стати "єдиною" (DC 11).

Проблема гідності і покликання жінки знайшла своє особливе місце в документах Церкви і вченнях пап. В цьому розділі містяться лише деякі вибрані документи, які прямо або посередньо говорять про гідність жінки і її покликання в сучасному світі.

Документи II Ватиканського Собору

У Пастирській Конституції про Церкву в Сучасному Світі *Gaudium et spes* Собор вчить, що жінка і чоловік є рівними між собою як особи; також і в подружжі:

Через однакову особисту гідність жінки і чоловіка, яка повинна враховуватися при взаємній і повній подружній любові, виявляється також в повному світлі підтверджена Господом єдність подружжя. Однак для постійного виконання обов'язків цього християнського покликання потрібні надзвичайні чесноти (KDK 49).

Жінка не повинна відчувати будь-якої суспільної чи культурної дискримінації:

Слід, отже, дійсно жаліти, що основні права особи не скрізь забезпечуються. Так буває, наприклад, коли жінок позбавляють права вільного вибору чоловіка чи стану або доступу до рівної з чоловіком освіти чи виховання.

Крім того, хоча й відрізняються люди один від одного, та гідність їхньої особи вимагає затвердити справедливіші і людяніші умови життя. Адже велика економічна і суспільна нерівність між членами чи

народами однієї людської спільноти викликає спокусу і суперечить суспільній справедливості, рівності, гідності людської особи, а також суспільному та міжнародному миру (KDK 29).

У зв'язку з цим справедливими і доречними є постулати жінок, котрі вимагають рівних з чоловіками прав:

Жінки прагнуть для себе законної і фактичної рівності з чоловіками там, де її ще не досягли (KDK 9).

Жінок, котрі працюють на рівні з чоловіками, повинні відповідно відзначати і нагороджувати. Вони мають виконувати працю, яка відповідає їхнім здібностям:

Жінки працюють вже майже в усіх галузях; добре було б, щоб вони могли користуватися впливаючими з цього вигодами, згідно своїх можливостей. Це має бути справою усіх - сприяти і визнавати притаманну жінкам участь в культурному житті (KDK 60).

Проституція і торгівля жінками ображає людську гідність і є чимось ганебним:

Все, що ображає гідність людини -- нелюдські умови життя, (...) проституція, торгівля жінками і молоддю (...) - всі ці та інші подібні справи і практики є чимось ганебним; заражаючи людську цивілізацію, є більшою ганьбою тих, хто це допускає, ніж тих, кого кривдять, вони не сумісні з пошаною, якої достойний Творець (KDK 27).

У Декреті про Апостольство Мирян Apostolicam actuositatem Собор заохочує активніше залучати жінок до різних сфер апостольської діяльності Церкви:

Внаслідок того, що в наші часи жінки беруть все активнішу участь у житті суспільства, важливою є також їхня більша участь в різних сферах апостольської діяльності Церкви (DA 9).

Вчення Пап

Іван XXIII - Енцикліка Pacem in terris

Люди мають право обрати собі стан, який для них більше відповідає: або створити родину, де **жінка** і чоловік мають однакові права і обов'язки; або священицький чи монаший стан (PT 15).

Жінкам (...) слід створити умови для того, щоб вони могли виконувати працю в умовах, які відповідають їхнім подружнім чи материнським потребам і обов'язкам (РТ 19).

- Енцикліка *Mater et magistra*

Обов'язком [держави] є захищати дотримання прав усіх громадян, особливо тих, хто цього захисту найбільше потребує, тобто працівників, жінок і дітей. Не слід також державі ніколи ухилитися від обов'язку прагнути, в міру можливостей, покращення умов праці і побуту працівників (ММ 20).

Павло VI - Енцикліка *Humanae vitae*

Правильно звертається увага на те, що статево співжиття, яке вимагається від дружини (чоловіка), не зважаючи на її (його) стан і обосновані бажання, не є справжнім актом любові і тому суперечить тому, чого вимагає моральне право у взаємозв'язку в подружжі. Якщо добре придивитися до цієї справи, треба визнати, що такий акт взаємної любові втрачає ту здатність передавати життя, яку Бог-Творець усього поєднав з цим актом спеціальними правами

- і суперечить як Божому плану, згідно з яким встановлене подружжя, так і Волі Першого Творця людського життя. Отже, якщо хтось використовує Божий дар, позбавляючи його, хоча б частково, справжнього значення і мети, той діє проти природи і чоловіка, і **жінки**, а також проти їхньої глибинної єдності. І саме тому також суперечить Божому плану і Його святій волі. А хто навпаки, використовує дар подружньої любові з пошаною права переказування життя, той визнає, що не він є господом джерел життя, а швидше слугою плану, встановленого Творцем (НВ 13).

- Апостольський Лист *Octogesima adveniens*

В багатьох країнах робляться спроби, а іноді повстає велике бажання чітко окреслити законом статус **жінки**, ліквідувати існуючу статево дискримінацію і встановити рівноправ'я **жінок** з дотриманням належної їм особистої гідності. Не говоримо тут про якусь фальшиву рівність, яка б перекреслювала відмінності, створені самим Творцем і суперечила б виконанню особливої, важливої ролі **жінки** в інтимному домашньому співжитті. Законодавство поступово повинно настільки вдосконалитися, щоб захистити цю особливу роль **жінки**, до якої вона покликана

природою, а разом з тим визнати її особисту свободу і рівні права участі в культурному, економічному, суспільному і політичному житті (ОА 13).

- Послання на 1975 рік

В переддень Міжнародного Року Жінок, оголошеного ООН, радіємо із все ширшої участі дів у суспільному житті, в яке вони вносять специфічний величезний внесок завдяки властивостям, якими їх Бог обдарував. Інтуїція, творчість, ніжність, милосердя і співчуття, вміння розуміти і любити - це ті якості, які допомагають **жінкам** творити єдність в родині і суспільстві.

- Промова до учасниць З'їзду Італійського Осередку Жінок, Рим 06.12.1976.

В християнстві, більше, ніж в будь-якій іншій релігії, **жінка** мала із самого початку **спеціальний статус гідності**, чисельні і важливі аспекти якого показані в Новому Завіті... Тому **жінка** дійсно повинна брати участь в живій і активній структурі християнства так, щоб здобути ті її можливості, які ще не виявилися.

Іван Павло II

Іван Павло II, йдучи за своїми попередниками, відважно входить на нові дороги. Він є першим папою, котрий жіночій тематиці присвятив окремий документ - апостольський лист *Mulieris dignitatem* про гідність та покликання жінки, виданий у 1988 році з нагоди Марійного Року. Це не єдине свідоцтво його особливого ангажування в цій галузі. Іншим важливим папським документом є виданий в 1995 році, з нагоди Світової Конференції ООН у Пекині, присвяченої жінці, Послання до жінок усього світу. Ці та інші документи (фрагменти яких знаходяться нижче) є не лише найважливішими папськими документами про жінок та для жінок, але, одночасно, символізують три істотних мотиви для "жіночого" вчення Івана Павла II: гідність жінки, жінка в Церкві і "новий фемінізм".

- Післясинодна апостольська адгортація
Familiaris consortio

Слід, передусім, підкреслити **гідність і відповідальність жінки**, рівну гідності та відповідальності чоловіка. Ця рівність реалізується особливо в притаманному подружжю і родині відданні себе своєму чоловікові (дружині) і відданні

обох дітям. Те, що відчуває і пізнає сам людський розум, в повноті об'явилося у Божому Слові. Адже історія спасіння є постійним і хвалебним свідоцтвом **гідності жінки**.

Створюючи людину "чоловіком і жінкою", Бог обдаровує в рівній мірі особовою гідністю обох - і чоловіка, і **жінку**, наділяючи їх необхідними правами /' даючи відповідальне завдання, притаманне людській особі. В свою чергу, Бог у найвищому ступені об'являє **гідність жінки**, коли Сам приймає Людське тіло від Марії Діви, котру Церква вшановує як Божу Матір, називаючи її новою Своєю і зробивши прикладом відкупленої жінки. Витончена повага Христа до **жінок**, котрих він покликав йти за собою і з якими спілкувався, Його об'явлення **жінці** після воскресіння ще до того, як представ перед іншими учнями, місія, яку він доручив жінкам, щоб занесли апостолам добру новину про воскресіння - це все ті ознаки, які підтверджують особливе визнання Господом Ісусом жінок. Скаже апостол Павло: "Всі... ви завдяки ... вірі є Божими синами - в Ісусі Христі ... Немає вже єврея, ні поганина, немає вже ні раба, ні вільної людини, немає вже ні чоловіка, ні **жінки**, всі бо ви стали кимось одним в Ісусі Христі" (FC 22).

Справжня подружня любов зумовлює і вимагає, щоб чоловік плекав глибоку повагу до рівної **гідності жінки**: "Ти не її господар - пише св.Амвросій - а чоловік, не слугиню ти отримав, а дружину... відплати ніжністю за ніжність, любов винагороди любов'ю". Чоловік повинен жити зі своєю дружиною "особливою формою особистої приязні". А християнин покликаний розвивати нову поставу любові, виявляючи, таким чином, своїй нареченій делікатну і, одночасно, сильну любов, якою Христос любить Церкву (FC 25).

- Післясинодна апостольська адгортація
Christifideles Iaic

Зсилаючись на позицію Івана XXIII, котрий, усвідомлюючи собі **гідність жінки** і її вихід на арену публічного життя, вбачав в цьому ознаку наших часів, синодальні Отці багаторазово і категорично стверджували, що в ситуації, коли жінка повинна терпіти різні форми дискримінації і погоджуватися займати крайні позиції тільки тому, що є жінкою, існує нагальна потреба захисту і пропаганди особової **гідності жінки**, а, отже - її рівності з чоловіком.

Це - завдання всіх членів Церкви і суспільства, але, особливо, самих жінок; вони повинні тут

почуватися задіяними і покликаними до діяльності в першу чергу. Багато ще слід зробити в різних частинах світу і середовищах для ліквідації такої несправедливої і пагубної позиції, яка трактує людську істоту за річ, предмет купівлі-продажу, який знаходиться на позиції егоїстичного інтересу і самозадоволення, тим більше, що першою жертвою такої ментальності є жінка. Чітке визнання **особової гідності** жінки є першим кроком, який треба зробити для забезпечення її повної участі як в житті Церкви, так і в суспільному та громадському житті. Потрібна рішуча відповідь на звернення, яке міститься в адгортації "Familiaris consortio", яка зсилається на чисельні форми дискримінації жінки: "Отже, я дуже прошу ретельніше і ефективніше розвивати фахове пастирство, щоб цю дискримінацію повністю ліквідувати і вповноті вшанувати образ Бога, який проблискує в кожній людині без винятку". Продовжуючи цю думку, синодальні Отці стверджують: "Церква повинна в межах своєї місії рішуче протистояти усім формам дискримінації і порушення **гідності жінки**". І далі: "**Гідності жінки**, яка постійно підлягає випробуванню громадською думкою, треба повернути належну пошану, дійсно поважаючи права людини і втілюючи в життя вчення Церкви".

Особливо слід підкреслити справу, на яку Собор робив головний наголос - про активну та відповідальну участь жінок в житті і місії Церкви: "Так як в наші часи жінки все активніше беруть участь у всебічному житті суспільства, значить важливою є їхня більша участь і в різних сферах апостольської діяльності Церкви".

Свідомість того, що жінка з притаманними їй талантами і завданнями має своє специфічне покликання, зростала і поступово поглиблювалася в післясоборний період, знаходячи підтримку в Євангелії і історії Церкви. Адже для віруючої людини Євангеліє, як слова, так і власний приклад Ісуса Христа, залишаючись необхідними і вирішальними до наслідування, також є найпліднішим джерелом новини в сучасному історичному моменті.

Хоча жінки й не покликані до справжнього апостольського служіння, як Дванадцятєро, тобто до священницького служіння, та вони супроводжують Ісуса і Його Апостолів в їхньому служінні (пор. Лк 8,2-3), стоять у підніжжя хреста (пор. Лк 23,49), беруть участь в похороні Ісуса (пор. Лк 23,55); вони також вдосвіта в день Пасхи отримують і передають звістку про воскресіння (пор. Лк 24,1-10), а в горниці моляться з апостолами, очікуючи зіслання Святого Духа (пор. Ді 1,14).

Первинна Церква, вірна Євангелії, відходить від схем сучасної для них культури і закликає жінку брати на себе завдання, пов'язані з євангелізацією. У своїх посланнях апостол Павло перераховує - і поіменно також - багатьох жінок, котрі виконували різні функції в перших церковних спільнотах (пор. Рим 16,1-15; Флп 4,2-3; Кол 4,15 і ІКор 11,5; ІТим 5,16). "Якщо свідчення апостолів - говорить Павло VI - є фундаментом Церкви, то свідчення жінок значною мірою підтримує віру християнських спільнот".

Як на світанку, так і в подальшій її історії, завжди в Церкві були жінки, котрі справді різними більш чи менш помітними способами відігравали в ній іноді вирішальну роль і виконували завдання великого для неї значення. Історія тієї їхньої присутності - це історія надзвичайної працьовитості, найчастіше здійснюваної в покорі та утаєнні, але яка мала не менш вирішальну роль для розвитку і святості Церкви. Треба цю історію постійно продовжувати, навіть більше, треба, щоб вона поширювалася і міцнішала разом із все глибшою і загальнішою свідомістю особової **гідності жінки** і її покликання, а також щодо нагальної потреби "нової євангелізації" і "гуманізації" суспільних відносин (CL 49).

- Апостольський Лист *Mulieris dignitatem*

Гідність жінки і її покликання - вічна тема людських і християнських роздумів - останнім часом стала найактуальнішою. Про це свідчать також доповіді Вчительського Відділу Церкви, які віддзеркалюють II Ватиканський Собор в окремих документах, щоби в заключному зверненні сказати: "Надходить час, надійшла вже година, коли покликання діви реалізується в повноті. Час, коли жінка своїм впливом променіє на суспільство і отримує владу, чого ніколи не було раніше. Тому зараз, коли людство переживає такі глибокі переміни, діви, наповнені євангельським духом, можуть нести велику допомогу людству, щоб не занепало". Слова цього звернення узагальнюють те, що зазначалося в соборній магістерії, особливо в Пастирській Конституції *Gaudium et spes* і в Декреті про Апостольство Мирян *Apostolicam actuositatem*.

Подібні доповіді з'явилися в передсоборному періоді, напр., в багатьох промовах папи Пія XII або в Енцикліці *Pacem in terris* папи Івана XXIII. Після II Ватиканського Собору мій Попередник, Папа Павло VI, показав особливе відчуття "ознак часу", коли оголосив докторами Церкви святу Терезу від Ісуса і святу Катерину Сієнську, а також скликавши

у 1971 році, на прохання Синоду Єпископів, спеціальну Комісію, метою якої було вивчення суспільних проблем, пов'язаних із "ефективним пропагуванням гідності і відповідальності жінок" (MD 1).

Адже Церква, захищаючи **гідність жінки** і її покликання, висловила пошану і вдячність тим, котрі - вірні Євангелії - в кожній епосі брали участь в апостольському посланництві усього Божого Народу. Є ними постаті святих мучениць, дів, матерів родин, котрі відважно давали свідоцтво своєї віри, а виховуючи своїх дітей в дусі Євангелії, передавали віру і традицію Церкви (MD 27).

- Лист до жінок *A Ciascuna di voi*

Дивлячись на цю довгу дорогу, яка веде до визволення **жінки**, можна сказати - як я написав у цьогорічному Зверненні на Світовий День Миру - що "був це важкий і складний процес, часом навіть не позбавлений помилок, але переважно позитивний, хоча ще незакінчений внаслідок чисельних перешкод, які у різних частинах світу не дозволяють повністю визнати і оцінити особливу **гідність жінки**, а також забезпечити їй належну повагу" (Acд 4).

Треба в цьому напрямку йти далі! Однак, я переконаний, що секрет швидкого подолання дороги, яка нас віддаляє від повної пошани тотожності жінки полягає не тільки у виявленні, хоч це й необхідне, дискримінації і несправедливості, але також і понад усе у виробленні конкретної і прозорої програми розвитку, яка б торкалася усіх галузей життя жінок, в основі якого лежить нове усвідомлення усіма людьми **гідності жінки**. До її визнання, окрім різних історичних умовностей, веде нас також розум, який розуміє Божий закон, вписаний в серце кожної людини. Понад усе саме Боже Слово дозволяє нам відкрити основні антропологічні обґрунтування **гідності жінки**, що містяться в Божому задумі (Acд 6).

- Послання до Єпископів Сполучених Штатів Америки на тему монашого життя, Ватикан, 22 лютого 1989.

Як рапорт папської комісії, так і ваші листи говорять про **проблему фемінізму**. Я вважаю так як і ви, що слід зміцнювати і поширювати права жінок і визнання їхньої гідності (...). Однак **крайній фемінізм**, який бореться за права жінок, атакуючи і нехтуючи основними, ясно визначеними і сталими основами морального

вчення, не виражає і не показує повної дійсності і справжньої **гідності жінки**. Бо жінка має не лише гідність, але і одвічне призначення, згідно Божого плану спасіння. Марія, Мати Ісуса, Мати Церкви, жінка в повному значенні цього слова, втілила радикальну гідність усіх жінок. Вона відіграла ключову роль у подіях, які змінили хід історії. Вона також і сьогодні присутня в нашому житті. Рівність чоловіків і жінок - як я підкреслив в "Mulieris dignitatem" - визнаватися повинна завжди. Однак ця рівність не може заперечити чи проігнорувати того факту, що чоловіки і жінки відрізняються між собою, жодна із сторін не є кращою за іншу, але вони також і не тотожні. Їхня комплементарність є цінністю для Церкви і для суспільства.

- Послання до священників *Значення жінки в житті священика*, 25 березня 1995 р.

На жаль, поширюється порнографія, яка принижує **гідність жінки**, яка трактує її виключно як предмет сексуального використання.

- Папське послання до загального зібрання Світової Унії Жіночих Католицьких Організацій, Ватикан, 7 березня 2001 року.

Участь узгодженієдла шестиста делегаток нагодую, щоб на початку нового тисячоліття подякувати Богу за все те, що жіночість означала в Його плані, а також щоб просити Його про допомогу для подолання чисельних перешкод, які й надалі унеможливають повне визнання **гідності і місії жінки** в суспільстві і у жіночій спільноті. Поступ, який відбувся у минулому столітті, був дуже відчутним і важливим. В багатьох країнах жінки отримали вже свободу пересування, прийняття рішень, висловлення своїх думок - отримали свободу завдяки відважній і рішучій позиції. В багатьох галузях вони можуть вже проявити себе. В сьогоднішньому світі все сильніше відчувається необхідність визнання **гідності жінки**. Це не якесь абстрактне правило, якщо воно вимагає поєднання зусиль у всіх площинах, щоб можна було ефективно протистояти "усьому тому, що ображає жінку у її свободі та жіночості, наприклад так званому "сексуальному туризмі", торгуванням молодими дівчатами, масовій стерилізації і взагалі різним формам насильства над **жінками**" (Катехеза під час генеральної аудієнції 24 листопада 1999 року, н.2: "L'Osservatore Romano", польське видання, н.3/2000, с. 42). Однак, жінки зустрічають також багато перешкод на дорозі до справжньої самореалізації. Домінуюча культура

узагальнює і нав'язує життєві приклади, які суперечать глибокій природі **жінки**. Доходить навіть до серйозних викривлень, іноді внаслідок індивідуального егоїзму і відкидання любові, іноді під впливом обмеженої ментальності, яка так сильно наголошує на правах окремої особистості, що страждає через це повага до прав інших людей, особливо беззахисних ненароджених дітей, котрі у багатьох випадках позбавлені законного захисту.

Бенедикт XVI

- Звернення на Світовий День Миру 1 січня 2007 року. Людська Особа - Серце Миру

У джерел багатьох різних напружень безсумнівно знаходяться чисельні несправедливі нерівності, які є драмою у світі. Серед них найвіроломнішою з одного боку є нерівність при доступі до основних благ - їжі, води, помешкання, охорони здоров'я, а з іншого боку - нерівність, яка зберігається між чоловіком і жінкою при здобутті фундаментальних людських прав. (...)Недостатня увага до ситуації жінки вносить у суспільний порядок елементи нестабільності. Я маю на увазі використання жінок, наче предметів, а також різні форми недостатньої пошани їхньої гідності;

також я маю на увазі - в іншому контексті - різне антропологічне бачення, яке існує в деяких культурах, де жінка є залежною від волі чоловіка, наслідком чого є ситуації, які кривдять її особову гідність і є перешкодою для елементарної свободи. Не можна обманюватися, що буде гарантовано мир, поки не будуть переможені ті форми дискримінації, які б'ють по особистій гідності, наданій Творцем кожній людській істоті (6-7).

Цей, може дуже короткий і вибірковий, огляд документів Церкви дозволяє, однак, нам побачити велику турботу, якої Церква огортає жінку, стаючи на захист її гідності і прав. У світлі цих промов безпідставними є агресивні обвинувачення, які висловлюють на адресу Церкви різні феміністичні рухи, звинувачуючи її в спробі поневолити жінку і закрити перед нею шлях до розвитку і самореалізації у суспільному, культурному чи політичному житті.

РОЗДІЛ IV

ПОРУШЕННЯ ГІДНОСТІ ЖІНКИ

Перед тим, як перейдемо до обговорення конкретних порушень гідності жінки, ми повинні на мить затриматися на людській статевої у її психічному вимірі. Адже саме статевість є способом реалізації жіночості та чоловічості. Розуміння специфіки і відмінностей даної статі вимагає відкриття основної різниці між жінкою і чоловіком. Можна допустити, що ця основна, а разом з тим, і найважливіша відмінність полягає в наступному: жінка має вроджену тенденцію і схильність до життя в світі осіб, а чоловік - жити більше в світі речей, раціоналізму. Пізнання психічної відмінності жінки і чоловіка дозволить нам зрозуміти причину багатьох порушень гідності жінки, винуватцями чого переважно є чоловіки, але, в багатьох випадках, також і самі жінки.

Психічні відмінності жінки і чоловіка

1. Як думає і відчуває жінка?

Покликанням жінки є материнство (фізичне або духовне), хоча з таким підходом, напевно, не погодяться феміністки. З цим покликанням нероздільно пов'язане прагнення любові, знайдення такого партнера, з яким жінка могла би створити тривалий подружній зв'язок і котрий би був батьком її дітей. Від чоловіка жінка очікує вірності та опіки. Вона прагне жити "для когось", опікуватися своїм потомством і чоловіком. Вона дуже вразлива щодо моральних і побутових цінностей. Жінка краще відчуває серцем, ніж розумом і тому вона більше за чоловіка здатна нести допомогу потребуючим. Вжитті жінки суттєву роль відіграють емоції, протягом усього життя, від народження до смерті. Тому представниці кращої статі все переживають дуже емоційно і мають набагато більші емоційні потреби, відчувають сильніший від чоловіків голод почуттів. Можемо це помітити і в щоденному житті: жінки прагнуть проявів ніжності, частіше хочуть говорити і ділитися своїми пережиттями і почуттями.

Жінки, з огляду на свою вроджену чуттєвість, не захоплюються сценами насильства і ґвалту,

не люблять порнографії чи незвичної поведінки. Звичайно, говоримо тут про жінок, які шанують свою гідність, жіночість, а не про так званих визволених жінок.

Жінки також вірніші за чоловіків. Вони здатні поступитися власним успіхом, щоби допомогти професійному зростанню свого чоловіка. Так звана "слабка стать" насправді набагато сильніша біологічно, терпеливіша і витриваліша, здатна боротися за свою родину. Жінки більше турбуються про своїх дітей, ніж чоловіки. Жінка - мати для кожної людини є опорою на все життя, тому смерть матері переживається гостріше, ніж смерть батька. Жінка своєю вірністю, чуйністю, жертовністю, інтуїцією і стабільністю збагачує родинне і суспільне життя.

На жаль, у багатьох випадках перераховані вище жіночі риси вважаються слабкостями і використовуються чоловіками з метою здобуття над ними домінування і підпорядкування їх собі.

2. Психіка чоловіка

Чоловік за своєю психо-фізичною структурою сильно відрізняється від жінки і ця різниця, як побачимо, дуже часто ускладнює йому розуміння і входження в ситуацію жінки.

Як ми вже згадували на початку цього розділу, чоловік більше зупиняється на світі речей, на раціональному, і тому підпорядковує собі все, що робить. Він хоче бути фізично і розумово справним, мати життєві досягнення (становище, роботу з добрим заробітком, владу, гарний автомобіль і т.д.). Він очікує, прагне (а навіть і вимагає), щоб ці цінності визнали, щоби його хвалили і пишалися ним. Одним словом, чоловік прагне бути в житті "кимось", над кимось домінувати, керувати. Він, як правило, витриваліший за жінку при невизнанні, труднощі називає перешкодами, які треба подолати на дорозі до досягнення поставленої мети (по трупах, але до мети). Чоловік має, за своєю природою, закодовану потребу "втілювати" мрії багатьох хлопців, бути лицарем, військовим, робити героїчні вчинки, але чи лише хлопці мають такі мрії? Дорослі чоловіки часто нічим від них не відрізняються. Чоловік має риси, які потрібні йому для ролі чоловіка і батька, ними є: відвага, фізична сила, "лицарство". Ці риси дозволяють

забезпечити матері і дитині (дітям) життєві умови і почуття безпеки.

Чоловіки, на жаль, агресивніші за жінок, що в деяких випадках є обгрунтованим, коли треба стати на захист своєї родини. Вони також частіше вживають алкоголь, наркотики і порушують закон. Вони відчувають також потребу сильних відчуттів, збільшення адреналіну, постійних випробувань. Приваблює їх насильство, частіше за жінок вони дивляться порнографію, зі сценами ґвалту і насильства.

Усі перераховані риси (позитивні, звичайно), якщо вони не належно і не в міру використовуються і направляються, можуть спричинитися до того, що хлопець, чоловік чи батько буде брутальним і примітивним, а свою дівчину чи дружину буде вважати предметом, своєю власністю. Тому так важливо привчати вже з найменшого віку хлопців до відповідальності за свої вчинки, делікатного ставлення до жінок, усвідомлюючи, що делікатність і ніжність не принижують гідності чоловіка, а навпаки, підсилюють її цінність і приносять задоволення.

Насильство

Насильство - це сильне поранення жіночої гідності. Найжорстокішим є сексуальне насильство. Чоловік тоді вважає жінку річчю. Він змушує її до контрацепції та аборту, що часто призводить до безпліддя та болісної моральної і психічної кризи. Головною рисою насильства є перевага когось сильнішого над кимось слабшим. В насильстві ця перевага використовується для кривди, приниження гідності іншої особи. Жертвами насильства переважно стають жінки, але буває і навпаки. Замислимося, як народжується насильство?

На початку знайомства чоловік і жінка вживаються в свої ролі - стереотип слабкої, делікатної жінки і сильного покровителя - героя, їй подобається хтось, хто проклинає, обзиває водія, який їде повільніше і з кулаками кидається на потенційного суперника. Йому подобається її захоплення і те, що вона дивиться на нього, як на "святий образ". Він росте в її очах, ну, і в своїх також. Та з часом жінка починає помічати, що цей ідеальний чоловік зовсім не такий вже й справжній. Те, що до цього їй подобалося та імпонувало, тепер швидше заважає, а навіть викликає відразу. Чоловік починає відчувати.

що ним вже не пишуться так безкритично і не приймають як раніше. Йому починає бракувати її постійного захоплення. "Що сталося? Раніше ж було по-іншому. Вона мене обохнювала і все, що я робив, їй подобалося. Вона завжди робила те, чого я хотів. Я маю їй довести, що й надалі залишаюся господарем ситуації. Хай вона не думає, що може мене критикувати. Я кращий від інших. Я їй покажу!" і доводить собі, що є справжнім чоловіком. Найчастіше він це доводить, використовуючи фізичну силу. Чарка або дві для сміливості і - до справи. Він навіть не змушений докладати особливих зусиль, а результат видно відразу. "Вдарю її, для покарання, як б'ють неслухняних дітей - вона поплаче - типовий прояв кривди - показує, що їй погано. Другим разом буде поводитися так, як я захочу. Вона знає, що погано поступає і буде за це покарана. Вона повинна знати, хто тут головний, хто є господарем і головою родини".

Насильство в родинах існує і буде існувати, бо ми самі часто вчимося такої поведінки від наших батьків і передаємо її нашим дітям. Та треба пам'ятати, що насильство починається невинно. Те, що спочатку є невинною грою, пізніше перетворюється у справжнє прокляття. Насильством є не лише рукоприкладство, а також

і всі інші форми демонстрації своєї сили і переваги одного партнера над іншим, які завдають фізичного чи психічного болю. Ніхто злим не народжується - таким його виховують або найближчі, або його власний досвід. З насильством можна і слід боротися. Іноді треба рятувати спокій і психічну рівновагу свою і дітей, і не дивитися на те, що мій чоловік звернеться в міліцію. Іноді краще подати на розлучення. Та потрібно розірвати цей хворий ланцюг і не боятися про це говорити, цього вимагає гідність жінки.

Гвалтування

Гвалтування є однією з найогидніших форм насильства і серйозним порушенням гідності жінки. Якщо стисло, йдеться про примушення до сексуальних відносин, не зважаючи на супротив, без будь-якої згоди жінки. Суттєвим елементом, який уможливорює гвалтування, є те, що жертва не може його уникнути і є її опір. В ширшому значенні це може статися, коли жінку, яка знаходиться в скрутному матеріальному чи духовному становищі, змушують до статевого співжиття, напр., використовуючи різні п'янки препарати. Зараз це є дуже актуальною проблемою, бо на ринку з'явився

фармацевтичний препарат "Rohypnol", який попростому зветься таблетками ґвалтування, при додаванні його до будь-якого напою "жертва втрачає свідомість".

Ґвалтування завжди відбувається при застосуванні фізичної сили чи психічного тиску (шантаж, погрози та ін.). Крім звичайного ґвалтування існує групове ґвалтування, яке відбувається з особливою жорстокістю кількома чи кільканадцятьма агресорами. Ґвалтування нехтує особистою гідністю і спричиняє тривалі порушення у психіці жінки, яка, поранивши свою жіночість, часто соромиться комусь сказати про існуючий факт і протягом довгих років терпить на самоті.

Іншою формою ґвалтування є **"подружнє ґвалтування"**. Може видатися дивним, що існує таке поняття, як "подружнє ґвалтування"! Хтось може сказати: як це, вони ж - подружжя і жінка зобов'язана виконувати "подружні обов'язки". Якщо вона не хоче, чоловік все одно має право взяти те, що йому належить, навіть використовуючи силу.

З цієї причини багато людей не погоджуються визнати існування ґвалту в родині, бо ж сексуальне співжиття записане в подружню присягу. Та слід зауважити, що обов'язок сексуального співжиття жодним чином не пояснює застосування примусу

чи насильства, адже правильність мети не допускає використання будь-яких засобів. В цій справі, як і при інших злочинах: наприклад, право на лікування не означає ще, що можна лікаря змусити робити будь-які процедури, приставивши йому пістолет до скроні. Про щось подібне йдеться і у випадку ґвалтування в подружжі. Винуватець відповідає не за те, що прагне реалізувати сексуальні відносини, а за те, що робив це неправильно, використовував недозволені засоби.

Ґвалтування в подружжі існує. І воно ще дошкульніше жертвам, бо завдає ґвалту близька особа, яку любиш, від якої очікуєш (постійно) ніжності, опіки, безпеки. Під цим поняттям я розумію не лише здійснення сексуального акту, але також і його форму. Ґвалтуванням можна назвати такий акт, в якому єдиною важливою особою є винуватець (його задоволення), хоча може це відбутися без боротьби і без застосування сили. Якщо жінку вважають тільки річчю - її ґвалтують, упокорюють, зменшують до ролі предмету.

Ґвалтування дружини в подружжі не лише її принижує, але також серйозно порушує моральний порядок подружжя, ґвалтування заперечує подружню любов і свідчить про відсутність власної гідності і гідності особи, яку змушують бути знаряддям. Ґвалтування є також

несправедливістю, бо порушує гідність жінки і її свободу.

А як же з "подружніми обов'язками", які вже нами згадувалися? По-перше, слід сказати, що ні у Святому Письмі, ні в законодавстві католицької Церкви не знайдемо запису, що дружина (чоловік) повинні віддаватися відповідно чоловікові (дружині) проти своєї волі, бо, як вже говорилося вище, це було б гвалтуванням. По-друге, статеве співжиття в подружжі повинно бути проявом взаємної любові подружжя. Йдеться про те, щоб чоловік і дружина турбувалися про свою подружню спільноту і так намагалися увійти в потреби і відчуття, в бажання і небажання своєї другої половинки, щоб непотрібним було навіть саме поняття подружнього обов'язку. За такого підходу, повного любові і поваги, напевно і чоловік, і дружина не раз будуть перемагати чи то бажання, чи може небажання до подружньої близькості. Адже любов завжди прагне добра для другої особи і шанує гідність цієї особи.

Проституція

Проституція - це така ситуація, в якій одна із сторін повністю підпорядковується сексуальному

потягу другої особи, навіть до такої міри, що відмовляється володіти своєю сексуальністю і приймає сексуальне співжиття з невідомою особою, принижуючи, таким чином, свою особисту гідність. Тоді лише забезпечується заспокоєння потягу, отримання фізичного задоволення і матеріальної користі у вигляді плати. Співжиття відбувається за обопільною згодою, але стається це поза подружжям. Жінка, яка віддається проституції, погоджується з тим, що її вже не вважають особою, вона стає річчю, чоловік, який перебуває у зв'язку з нею, не цікавиться її переживаннями, не цікавиться тим, чи ця ситуація приносить їй задоволення і радість. Він концентрується лише на власному тілесному задоволенні і з цією метою використовує жіноче тіло, за яке заплатив.

Проституція - це не тільки примітивний спосіб пережиття сексуальної близькості. Вона є деградацією людини, бо свідчить про те, що для однієї особи сексуальний потяг, а для другої особи гроші важливіші за власну гідність. Суспільна думка звикла обвинувачувати за зло, яке несе із собою проституція, лише ту особу, яка віддається проституції - жінку. А як же із моральною відповідальністю чоловіка, який використовує послуги проститутки і принижує її гідність? Подивимося на цю проблему саме з цього боку.

1. Проблема проституції у вченні Церкви

В Євангелії від св.Йоана знаходимо опис, як до Христа привели жінку, яку зловили на перелюбі (пор. Йо 8, 3-11). Христос не засуджує цю жінку, тільки попереджає вже не гріши. Та своїми словами: *хто з вас без гріха, - нехай перший кидає у неї камінь* він викликає усвідомлення гріховності, пробуджує сумління у чоловіків, котрі привели до нього цю жінку. Ісус, здається, говорить обвинувачам: чи ж ця жінка разом із своїм гріхом не є одночасно і передусім підтвердженням ваших злочинів, вашої "чоловічої" несправедливості, ваших зловживань? (MD 14). Якже часто жінка - як писав Божий Слуга Йоан Павло II - залишається самотньою під тягарем репутації, зі "своїм гріхом", тоді як за цим "її" гріхом стоїть чоловік-грішник, винний, навіть відповідальний за цей "чужий гріх". Однак його гріх не береться до уваги, замовчується: вдається йому не нести відповідальності за "чужий гріх"! Іноді він стає навіть обвинувачем, як в описаному випадку, не помічаючи свого власного гріха. Скільки разів подібним чином жінка платить за свій гріх (може навіть і вона іноді винна в гріху чоловіка - "чужому гріху") - та розплачується вона одна і платить самотньо! (MD 14).

Папа таким чином не применшує тягар морального зла, який несе в собі гріх проституції, він тільки переставляє акценти. Проституція, як читаємо в Катехізисі Католицької Церкви, завжди *нищить гідність особи, яка віддається проституції, стаючи предметом тілесного задоволення когось іншого*. Але також і той, хто платить за послуги проститутки, тяжко грішить проти себе самого, бо знищує чистоту, до якої зобов'язує його хрещення, і зневажає своє тіло, храм Святого Духа (Пор. ІКор 6,15-20). І хоча віддання проституції завжди є тяжким гріхом, однак існують такі ситуації, як: *злидні, шантаж і суспільний тиск, які можуть зменшити відповідальність за провину* (ККК 2355).

Церква завжди наголошувала у своєму вченні на тому, що *все, що ображає людську гідність, наприклад (...) проституція, торгівля жінками і молоддю; (...) всі ці та подібні до них справи і практики є ганебними; отруюючи людську цивілізацію більше ганьбою тих, хто це допускає, ніж тих, кого кривдять, і найбільше суперечать пошані, яка належить Творцеві* (KDK 27).

Папа Йоан Павло II в своєму Посланні до жінок *A Ciascuna di voi* з нагоди IV Світової Конференції, присвяченої жінці, яка відбулася в Пекіні в 1995 році, писав про зловживання щодо жінок в

сексуальній сфері і нагадував, що на порозі третього тисячоліття міжнародне суспільство не повинно залишатися пасивним і байдужим перед лицем цього явища. *Настав час - писав папа - засудити, створюючи відповідні засоби захисту законом, різні форми сексуального насильства, жертвами якого часто стають жінки. В ім'я людської особи ми маємо також викрити поширення ГЕДОНІСТИЧНОЇ і комерційної культури, яка схиляє до зловживань в сексуальній сфері, втягуючи навіть дуже молодих дівчат в кола морального зіпсуття і проституції.* Так, в Післясинодній Апостольській Адгортації *Christifideles Iacis*, яка говорить про покликання і місце мирян в Церкві, наголошується на тому, що *Церква ніколи не відступала перед різного роду насильством, яке постійно завдається належному кожній людській особі праву на життя, як окремими особами, так і самою владою (CL 38).*

З поданих вище документів зрозуміло, що Церква однаковотурбується і протих, хто віддається проституції, і про тих, які користуються послугами цих "жертв". Треба також підкреслити, що і ті, й другі роблять вчинки, які суперечать гідності людської особи і хоча тягар відповідальності за провину не завжди лягає однаково, та слід знати, що пропонування сексуальних послуг і користання з них залишаються смертельним гріхом.

2. Причини "попиту" на проституцію

Без сумніву, головну відповідальність за явище проституції несуть чоловіки, які використовують секс-бізнес, хоча не можна також оминати явища чоловічої проституції, якою користуються жінки. Однак цей, другий, "вид" проституції є рідким явищем. Виникає питання: які ж існують причини "попиту" на проституцію і чому цей попит не зменшується, а навпаки, зростає?

Із досліджень, які проводилися, можна зробити висновки, що багато чоловіків - "клієнтів" проститутток є залежними, зневоленими їхніми послугами. Вік цієї "клієнтури" різний. Переважають сорокарічні, але росте кількість молоді. Дослідження показують, що змінилися також сексуальні вимоги чоловіків. Якщо раніше більшість з них під час близькості з проституткою прагнули лише отримати сексуальне задоволення, то сьогодні акцент робиться в напрямку домінування чоловіка, який хоче поневолити жінку, щоб, таким чином, досягнути сексуальну сатисфакцію. Ці зміни викликані тим, що в суспільних і родинних відносинах, а також у міжособових відносинах чоловіки втрачають владу і чоловічість. Вони не бачать, не помічають пошани до себе. Тоді як над проституткою, за певну плату, протягом деякого

часу, можуть повністю домінувати. Однак, такий спосіб задоволення сексуальних потреб зовсім не вирішує їхніх проблем, викликаних самотністю, фрустрацією або відсутністю справжніх міжлюдських відносин. Не тільки їх не вирішує, але, можна сказати, поглиблює. З одного боку, отже, "клієнтів" проституток слід суспільно осудити і покарати, а з другого, однак, вони потребують допомоги у вирішенні своїх найглибших проблем.

Монахня Michelle Lopez із Згромадження Доброго Пастиря, засновниця *Центру Джерела Життя* для проституток та їхніх дітей в Таїланді, пояснює, що її центр намагається допомагати також і чоловікам, які користуються послугами проституток: *прагнемо пояснити їм, що деградує в них людяність*. Звідки, все ж таки, з'являється в чоловіків це нездорове бажання домінувати? У більшості випадків так є, що це бажання домінувати з'являється в батьківському домі, де бракує рівності статей. Родина - перше місце, де діти вчаться громадянських прав і свобод, цінностей і здорових відносин. Якщо цим справам в родині не приділяється належної уваги або якщо чоловіча половина собі все дозволяє, чого прагне, тоді цей приклад залишається на все життя.

Іншою причиною бажання домінувати може бути також побутова революція, яка останнім

часом відбулася в суспільстві, і яка проявляється у зміні моделі родини та ролі жінки. В значній мірі винні в цьому самі жінки, які об'єдналися в різні феміністичні рухи. Ці рухи, проголошуючи свободу і рівноправ'я жінок (безсумнівно правильні і гідні похвали), в своїх прагненнях і гаслах пішли дуже далеко і самі знищили гармонію рівності статі, цим самим повертаючись проти чоловіків і роблячи їх відповідальними за все зло світу, також вбачаючи в них загрозу своїм правам. Чи не є дивним те, що в засобах масової інформації ми постійно чуємо про права жінки, права матері, а нічого не говориться про права чоловіка або права батька? Стирається останнім часом образ жінки - матері, дружини, яка дбає про тепло родинного вогнища, а вимальовується модель незалежної жінки, сильної, для якої чоловік взагалі непотрібен, бо навіть тоді, коли вона вирішить мати дитину, зможе піти до банку сперми, купити сперматозоїди і за допомогою лікаря (або "лікарши", щоб повністю позбутися чоловічого фактору) буде штучно запліднена і отримає те, що хотіла. Така "вільна жінка", навіть якщо вирішить укласти подружній зв'язок, свого чоловіка буде вважати річчю, інструментально підкреслюючи на кожному кроці свою незалежність і свободу. Все частіше бувають випадки, коли чоловік бере

материнську відпустку по догляду за дитиною, чи, краще сказати в цьому випадку, батьківську відпустку, щоби могли опікуватися потомством, бо дружина не хоче зіпсувати своєї кар'єри і не планує "потонути в морі пелюшок і стати домашньою куркою". Чи в такому випадку можна дивуватися тим фактам, що такий чоловік шукає якоїсь нагоди для підтвердження своєї чоловічості, бажає домінувати над оплаченою проституткою навіть ціною деградації своєї людяності? Звичайно, і це слід підкреслити, що навіть такі крайні випадки приниження чоловічої гідності не виправдовують його і не дають йому "зеленого світла" для того, щоб він став постійним мешканцем і клієнтом публічних домів і принижував гідність інших жінок. Однак, такі ситуації нашоухують на роздуми і пошук причин такого стану речей, а також викриття наслідків свободи, яку неправильно розуміють крайні феміністичні рухи.

Порнографія

Вже багато років йде боротьба між різного роду політиками, інтелектуалами, моралістами і етиками про визначення порнографії. Що таке порнографія, а що вже чи ще не є нею. Не будемо

приєднуватися до цієї непотрібної дискусії і витратити на це наш цінний час. Для нас справа є зрозумілою.

1. Визначення порнографії

Порнографія включає в себе ті предмети (тексти, малюнки, фотографії, фільми і комп'ютерну графіку), які містять еротичні сцени, загально визнані непристойними; порушують інтимність і приватність сексуальної сфери людини, а, отже, і її особисту гідність. Вони мають на меті викликати у споживача - чоловіка чи жінки - сексуальне бажання і продукуються для отримання прибутку.

Визначення порнографії міститься також в документі Папської Ради в справах Засобів Масової Інформації від 1997 року, який називається *Порнографія і насильство в засобах інформації: пастирська відповідь*. В цьому документі читаємо: *Під порнографією в засобах інформації розуміється порушення, за допомогою аудіовізуальної техніки, права на "інтимність" людського тіла в його чоловічій чи жіночій природі. Це порушення зводить людську особу і людське тіло до анонімного предмету, призначеного для зловживання при виникненні похадання; насильство в цьому контексті може бути презентацією, спрямованою*

на найнижчі інстинкти і дії, які суперечать гідності людини і які викликають велику фізичну силу, що використовується образливо і часто пристрасно (РіР 9).

Та Катехізис Католицької Церкви пояснює, що порнографія полягає у вирванні статевих актів, справжніх чи удаваних, з інтимності партнерів для того, щоб показувати їх для інших (ККК 2354).

2. Порнографія - нищення гідності жінки і чоловіка

В порнографії жінка або чоловік, а особливо їхні тіла, зводяться до предмету, який задовольняє сексуальний потяг і з цієї точки зору порнографія нічим не відрізняється від проституції, бо це ніщо інше, як записаний на плівку чи сфотографований статевий акт осіб, які займаються проституцією, їхні тіла зорієнтовані виключно на те, щоб бути засобами максимального задоволення, примноження відчуттів, отримання витонченіших вражень. Як наслідок, інша людина розглядає категорії користі - на скільки є придатною для отримання все більшої і різноманітнішої сексуальної сфери послуг. В порнографії, на відміну від проституції, коло учасників є набагато

ширшим, до нього належать не лише ті, акт котрих знімається, а також і ті, хто його дивиться і сексуально збуджується. Це стається тому, що порнографія, зсилаючись на великий і сильний потенціал людської емоційності, викликає зацікавлення, впливає на сферу почуттів, насичує уяву образами, які пропагують стиль життя, що базується на власному задоволенні, де друга особа сприймається як річ або інструмент для отримання задоволення.

Катехізис Католицької Церкви підкреслює, що порнографія серйозно порушує гідність тих, хто їй віддається (акторів, продавців, громадськість), адже одні стають для інших предметом примітивного задоволення і незаробленого заробітку (ККЦ 2354). Порнографія зводить тіло жінки чи чоловіка до ролі товару, засобу використання, навіть якби це використання полягало лише у виставленні на загальний огляд. Відбувається заперечення інтимності, а цим самим - порушується особиста гідність.

В порнографії сексуальна сфера людини є відірваною від інших вимірів її життя, особливо від моральності. Герої порнографії характеризуються відсутністю моральності і моральних оцінок, відсутністю почуття сорому, провини і докорів сумління. Це відокремлення статевої жінки

або чоловіка та цілої сексуальної сфери від моральності викликає негативні наслідки, адже споживач привласнює дуже примітивне бачення сексуальності.

3. Наслідки оглядання порнографії

Порнографія показує жінку лише в одній ролі - сексуального партнера, або споживача чи надавача сигналів, які повинні викликати, а потім задовольняти сексуальний потяг. Чоловік, який "пристрастно" дивиться порнографічні фільми, потім у подружньому житті не здатний бути делікатним і витонченим по відношенню до своєї дружини, свої відносини зводить лише до сексуального досвіду і вважає жінку предметом, вимагає від неї, щоб поводитися так само, як "актриси" з тих фільмів.

Така поведінка все частіше стає причиною розлучення, на ґрунті так званої "сексуальної невідповідності", що конкретніше можна було б назвати сексуальним егоїзмом. Якщо все подружнє життя зведеться тільки до біологічної сфери без любові, то з часом усі, навіть найвишуканіші, сексуальні позиції, які повинні приносити найбільше задоволення, просто набриднуть.

Порнографія також показує жіночу сексуальність як таку, яка підпорядковується лише інстинкту і зводить її до некерованих фізіологічних процесів (потяг - отримання задоволення), що перекреслює здатність підпорядковувати знання почуттям і цінностям таким чином, щоб бути даром для іншої особи і прийняти її як дар.

Отже, порнографія викривляє сексуальність, зводячи її до категорії інстинкту, відмежовує її від любові та інших почуттів, а також від відповідальності. Порнографія показує фальшивий образ жінки та чоловіка. Жінка в порнографії зображується провокуючою сексуальну активність, вона залежна від чоловіка, беззахисна, приховує свої бажання, які треба визволити, з вродженою потребою відчувати насильство для отримання сексуального задоволення.

Чоловік в порнографії є сексуальним рекордсменом, "жеребцем", який здобуває престиж і подив завдяки фізичній і сексуальній справності. Він домінує над жінкою, роблячи її повністю залежною від його егоїстичних інстинктів і примхів.

Слід підкреслити, що зазначені наслідки порнографії стосуються переважно молодих людей, психічно незрілих, адже вони ще не можуть відрізнити фікції від дійсності. Юнаки з

самого початку отримують інформацію (з преси, телебачення, фільмів, інтернету), що сприймання жінки як предмету морально виправдане, а навіть рекомендується для того, щоб довести, що ти - чоловік.

Я особисто, під час зустрічей з молоддю, коли торкаюся теми порнографії, ставлю хлопцям просте запитання: чи ти хотів би, щоб інший чоловік дивився на твою матір, сестру, дівчину так, як ти часто дивишся на жінок, які знімаються в такого роду фільмах? Адже та жінка, з фільму чи з фотографій, є такою самою жінкою і хоча робить це за гроші, надалі залишається жінкою, яка має свою гідність і хоча й сама топче цю особисту гідність, однак ти не маєш на це права!

Подружня зрада

Подружня зрада, яку ще називають чужоложеством (від двох слів "чуже" і "ложе"), є дуже болісним способом нищення не лише подружньої вірності, а також гідності жінки або чоловіка. Однак психологія підкреслює, що психофізична конструкція чоловіка є причиною того, що він більше схильний до зради, ніж жінка. Підтверджує це і статистика.

1. Визначення

Чужоложеством ми називаємо статеve співжиття особи, яка знаходиться в подружньому зв'язку, з особою, яка не є її чоловіком чи дружиною. Чужоложество може бути звичайним, тобто одна особа вже одружена, а друга вільна або подвійним - обоє зв'язані подружжям. Зрада - несправедливий акт щодо зрадженої особи, що суперечить подружній любові, порушує присягу вірності, а також суперечить гідності і святості таїнства подружжя, послаблює емоційний зв'язок між подружжям, стає причиною розлучення, а це, в свою чергу, завдає кривди дітям (якщо вони є) і дає для них поганий приклад.

Христос однозначно засуджує чужоложество, навіть під видом звичайного потягу (Пор. Мт 5,27-28). Шоста заповідь і Новий Завіт абсолютно забороняють чужоложество (Пор. Мт5,32; 19,6; Мк 10,11; 1 Кор 6,9-10). Пророки показують його тягар, вбачають в чужоложестві гріх ідолопоклонства (Пор. Ос 2,7; Єр 5,7; 13,27). (ККЦ 2380).

2. Наслідки подружньої зради

Подружня любов крім духовного виміру - "поєднання сердець", має також тілесний вимір, поєднання під час сексуального акту. Сексуальний акт є виразом і одночасно засобом плекання подружньої любові. Цей тілесний поєднання зобов'язує подружжя до особливої і унікальної єдності, до взаємоповаги і шанування своєї гідності.

Подружня зрада топче гідність жінки (або чоловіка), морально кривдить її. Як свідчать проведені дослідження, ці страждання особливо стосуються жінки, бо вона, як правило, віддана і у міжлюдських відносинах, тому важче переносить невірність і конфлікти, які з неї виникають. У психіці зрадженої жінки з'являється глибока рана, знижується її почуття вартості, вона відчуває себе непотрібною і використаною. У багатьох випадках зражені жінки впадають в депресію і змушені проходити психіатричне лікування.

Тому - моя порада чоловікам - перш, ніж почнеш озиратися на інших жінок, подумай, якими можуть бути наслідки. Згадай день вашого шлюбу і ті минулі дні, тижні, місяці і роки, коли говорив для своєї, тоді ще дівчини, що вона єдина і немає іншої, що з нею хочеш прожити усе життя. Подумай! Бо слід!

3. Обов'язок збереження вірності

Єдність і подружня вірність покладають на подружжя **обов'язок збереження взаємної вірності**. Це обов'язок не лише любові, а й справедливості. Шоста Божа заповідь виразно говорить "Не чини перелюбу!" В Євангеліях Христос йде далі, повчаючи, що саме навіть пожадання жінки є вже перелюбом: *А я кажу вам, що кожний, хто дивиться на жінку з пожаданням, той вже вчинив перелюб з нею в своїм серці* (Мт 5,28).

Жінка або чоловік, котрого залишили, має обов'язок **зберігати вірність**, хоча й вважає це великою кривдою. Якщо, однак, чоловік чи жінка, що залишив (-ла) родину, повернеться і буде жаліти за зраду, справжня подружня любов, зміцнена таїнством, вимагає прощення зради, що не означає, що він одразу має право користуватися усіма належними йому правами (напр., до сексуального співжиття). Рани, які з'явилися на серці зрадженої жінки, чоловіка, потребують часу для загоєння.

Говорячи про нерозривність подружжя, слід ясно і чітко сказати, що в римо-католицькій Церкві не було, немає і не буде розлучень. Єдність і нерозривність подружжя є суттю вчення Христа

і Церкви про подружжя. Про нерозривність подружжя говорить сам Христос: *Приступили фарисеї і, спокушаючи його, питали: "Чи можна чоловікові відпустити жінку?"* А він у відповідь сказав їм: *"Що заповів вам Мойсей?"* Вони сказали: *"Мойсей дозволив написати грамоту розлуки та й відпустити."* *"То з-за серця вашого запеклого,* - сказав Ісус їм, *- написав він вам отой припис. А на початку створення Бог створив їх чоловіком і жінкою. Ось чому чоловік покине свого батька - матір і пристане до жінки своєї, й обоє будуть одним тілом; тому вже не двоє, лише одне тіло. **Що, отже, злучить Бог, людина хай не розлучає.**"* (Мк 10, 2-9).

Схожі норми знаходимо і в інших текстах Нового Завіту. Святий Павло дає однозначне правило: *Одруженим же наказую не я, але Господь: Жінка нехай не розлучається від свого чоловіка; коли ж розлучиться, нехай зостанеться незаміжня, або нехай помириться з чоловіком, - а чоловік нехай не відпускає жінки!* (1 Кор 7,10-11) Усі цитати з Нового Завіту (Мк 10,2 і наст.; Лк 16,18; 1 Кор 7,10 і наст.) такі зрозумілі і вони говорять про неможливість укладення другого подружжя за життя одного із залишених в попередньому подружжі. Це означає, що:

- дійсно укладене подружжя від моменту його становлення є повністю нерозривним, тому жодна влада, навіть Церква, не може його розірвати;
- у випадку недійсного подружжя обидві сторони мають можливість укласти подружжя відповідним і дійсним чином, якщо суд визнає, що попереднє подружжя було недійсним.

На закінчення хочу додати слова з відомої в Польщі та цілому світі Ораторії "Tu es Petrus", присвяченої особі Папи Йоана Павла II. В одній з пісень можемо почути такі слова:

Ніщо так не болить, як біль чиєїсь зради,

Який ніколи не зникне під шрамом.

Ні! Не чини перелюбу з іншою жінкою!

Ні! Не чини перелюбу з іншим чоловіком!

В подальшій частині автор цього поетичного твору додає до Декалогу одинадцятую заповідь: *не завдавай болю, одинадцятьте не вбивай в комусь іншому любові!*

Аборт

Аборт є особливою формою приниження людської гідності не лише ненародженої дитини, якій відмовляють в її праві на життя, але і жінки, яка піддається цій "процедурі". Аборт - це жорстоке знущання над жіночою гідністю, ніжністю і над її покликанням охороняти життя.

Відома німецька письменниця Karin Struck, котра сама також зробила аборт, у своїй хвилюючій книжці "Бачу мою дитину уві сні" пише, що під час аборту дитина, жінка і її сумління та гідність вмирають духовно, фізично, а також і суспільно. Аборт є для жінки виразом презирства, а не визволенням. *Роблячи аборт - пише - я **ЗНЕЦНИЛА** сама себе. Серйозним наслідком аборту, який глибоко вдирається в серце людини, є те, що жінки через втручання у своє тіло позбавляються почуття власної гідності і цінності та самі вступають у зв'язки з чоловіками нижчого рівня або у зв'язки, в яких їх використовують.*

Отже, аборт не є "воротами" до повнішої свободи і звільненням від "примусу" народжувати дитину, аборт є початком довгих і сильних страждань великої кількості жінок. У багатьох випадках при аборті жінка стає жертвою чоловіка, котрий з нею зачав дитину. До аборту доходить

переважно тоді, коли чоловік, котрий є причетним до існування цієї дитини, вимагає від її матері того, що феміністки називають "свободою вибору", тобто аборту. Однак ця "свобода вибору" обмежена (у багатьох випадках) вибором чоловіка, який або безпосередньо вимагає від жінки "владнати цю справу", або покидає її, не залишаючи їй іншого вибору.

Жінка, яка відмовляє своїй дитині в праві на життя і робить аборт, цим самим шкодить власному "я", своїй гідності і в певній мірі її знищує. А беручи на себе тягар провини, стає "жертвою аборту" у ще більшій мірі, ніж дитина, в якій забрала право на життя.

Жінки, що втратили свою гідність через аборт, можуть втратити здатність відчувати радість і любов. Акт насилля, яким є аборт, нищить якість життя жінки, а це саме та цінність, на якій нам усім залежить. Такі жінки часто переконані, що вони не варті дружби і залишаються самотніми і покинутими. Все це є результатом так званого постабортного синдрому.

Аборт не дає "свободи", він не є "досягненням", вибореним колами прогресивних феміністок. Справжнім досягненням, успіхом є виховання таких чоловіків, які б змогли полюбити і шанувати гідність жінки та організувати суспільне і родинне

життя таким чином, щоб народження дітей стало виразом взаємної любові і відповідальності, а не актом героїзму і відречення.

На закінчення наведемо слова бл. Матері Терези з Калькутти, яка у своїй промові під час вручення Нобелівської Премії назвала аборт "вбивством сумління жінки і її ненародженої дитини", та можна додати, що це також вбивство її гідності.

V РОЗДІЛ

ФЕМІНІЗМ

- НЕВІРНО ЗРОЗУМІЛА ГІДНІСТЬ ЖІНКИ

Німецька письменниця Karin Struck, яка вже вище згадувалась, на тему фемінізму пише наступне: *їжею кожної ідеології, яка використовує насильство, є наявність ворогів. Ворогом номер один фемінізму насправді є сама жінка. Всі жіночі риси, які повинна мати жінка, для фемінізму підозрілі. Вже давно феміністична ідеологія бореться за рівні права жінок і чоловіків, та, здається, останнім часом поняття "рівні права" витіснилося поняттям "зрівняння". Напевно незабаром воно переродиться в "уніфікацію". (...) Фемінізм - це троянський кінь, за допомогою якого можна мати значний вплив на суспільство, та про який усі думали, що він переможений, разом з руйнуванням тоталітаризму.*

Отже, замислимося, що ж таке фемінізм, коли він викликав таку гостру критику Karin Struck, яка, все-таки, сама була жінкою?

Фемінізм на сторінках історії

Фемінізм (в перекладі з латинської *femina* - жінка) є суспільно-політичним рухом, метою якого є боротьба про повне рівноправ'я жінок у всіх сферах людської діяльності.

Початок фемінізму пов'язується з виступами прогресивних мислителів XVIII і XIX ст., а особливо Ж.А.Н. Кондорсета. Вони в своїх виступах підкреслювали природню рівність між чоловіком і жінкою. Продовженням цієї течії були гасла Французької революції. В 1791 році О.де Гонгер опублікувала *Декларацію прав жінки і громадянки*, яка робила наголос на потребі розв'язання проблеми суспільної і правової нерівності статі. І хоча Французька революція не виконала цих сподівань (ухвалені нею *Конституції Французької Республіки* визнали повні громадянські права виключно чоловіків, а жінкам було заборонено займатися політичною діяльністю, а навіть збиратися в товариства і жіночі клуби), все ж внесла зміни в життя жінок.

Цей рух зміцнив свої позиції на межі XIX і XX століть, коли у Великобританії та США виник рух суфражисток. В 1903 році Е.Панкхурст створила в Англії першу жіночу спілку - Суспільно-політична Унія Жінок, яка, між іншим, вимагала

рівності жінок в галузі освіти та виборчого права. Результатом діяльності цього руху було: визнання жінок особистостями і надання їм права голосу під час виборів, захист від дискримінаційного законодавства праці і боротьба з проституцією.

Цей рух набрав сили у 60-х роках XX століття, особливо в США, де стали його називати Рухом Визволення Жінок. Феміністки вимагають фактичної рівності у виборчому праві, можливості рівного розподілу подружнього майна, повної легалізації абортів без будь-яких обмежень (за бажанням, навіть щоб батько дитини не знав про це), рівності зарплатні за ідентичну роботу і т.ін.

Більшість цих постулатів, найслушніших (крім постулату про аборти), було виконано і записано до законодавств майже усіх держав. Однак цього замало для феміністок, як у прислів'ї: апетит приходить під час їжі.

Фемінізм сьогодні

Сьогодні, в залежності від позиції і розуміння ролі жінки в сучасному світі окремими жіночими рухами і організаціями, можна виділити три різновиди фемінізму:

- **ліберальний**, який існуючі суспільно-політичні відносини називає шкідливими, такими, що дискримінують жінок і, у зв'язку з цим, прагне рівності жінок і чоловіків в світлі закону і створення ідеального державного устрою, в якому не було б поділу на жіночі та чоловічі категорії;
- **радикальний** - говорить про невідкладну потребу суспільно-політичних змін, які б базувалися на жіночому способі управління і прийняття оточуючої нас дійсності;
- **поміrkований** - пріоритетом своєї діяльності визначає ефективність, в близькій і далекій перспективі, справи покращення якості життя жінки.

Фемінізм, висуваючи свої постулати абсолютної рівності чоловіка і жінки, є рухом, в якому немає логічної єдності і послідовності. Адже він ігнорує факт природньої психофізичної відмінності, яка існує між обома статями, а також впливаючий з цього змінюваний обсяг суспільних ролей, які виконує людина.

Чому феміністки бояться своєї жіночості?

Сьогодні найважчим завданням є прийняття зрілої постави щодо жіночості, бо засоби масової інформації змальовують наївний, викривлений, а іноді повністю фальшивий образ жінки і її покликання. Рухам із феміністичним забарвленням непотрібна правда про природу жінки і чоловіка, вони проголошують погляди, просякнуті певною ідеологією або які диктують їхні політичні спонсори. Такі феміністичні рухи є антижіночими, бо не сприяють фактичному рівноправ'ю між чоловіками і жінками, а практично нав'язують уподібнення жінок до чоловіків. Жінки з цих рухів так сильно прагнуть зрівнятися з чоловіками, що в своїй засліпленій боротьбі втратили почуття своєї жіночості і жіночої гідності.

Типовою рисою феміністичних ідеологій є те, що жінки з цих рухів постійно мають якісь претензії. Крайні феміністки вимагають просто математичної рівності між чоловіками і жінками, напр., у кількості депутатів в парламенті конкретної країни, в кількості представників обох статей в уряді, в місцевих органах самоуправління або на керівних посадах в промисловості. В цій ситуації один з американських психологів справедливо зауважив, що "фемінізм оснований на тому, що

жінки мають права, чоловіки - обов'язки, а діти - зруйноване життя" (Joseph Meapey).

Фемінізм представляє брутальну боротьбу між жінками і чоловіками. Він прагне створення блоків влади, зарезервованих для жінок. У феміністичній політиці чоловік вважається ворогом жінки, хіба що сам підпорядкується цій ідеології і стане її підтримувати. Але це ще не все, у феміністичній ідеології ворогом жінки, її свободи є також дар материнства і його плід - дитина.

Найкращою і головною рисою жінки є її покликання до материнства. Лише жінка може бути матір'ю. Дар материнства є найпрекраснішим Божим замислом для жінки і саме він уподібнює її до Христа, котрий пожертвував за нас все своє тіло і пролив усю кров. *Моїм найбільшим відкриттям, говорить Бог, є моя Мати. Мені її бракувало, тому я її створив. Я вчинив так, щоб вона з'явилася до того, як я з'явлюся в її лоні. Тепер я став людиною, такою, як і всі інші. Нікому я не заздрю, бо в мене також є Мати. Мені її бракувало. Мою Матір звати Марія, говорить Бог. її душа чиста і принадна. її дівоче тіло просякнуте таким дивним світлом, що я ніколи не міг відвести від неї погляду, перестати її слухати і дивуватися нею. Моя Мати настільки прекрасна, що вся краса неба не була для мене ближчою за неї. Я знаю, говорить Бог, що означає*

перебувати в обіймах ангелів: та все одно, повірте мені, бракувало мені материнських обіймів! (Michel Quoist).

Дар материнства є найповнішою і найкращою реалізацією жіночості. Я маю на увазі не лише фізичне материнство. Не менш важливим є духовне материнство, яке виражається в дарі своєї жіночої присутності, любові і щоденній турботі. Таким чином, кожна жінка покликана до материнства.

Феміністки під видом боротьби за рівність жінок і захист їхньої гідності хочуть позбавити жінку усього найціннішого. Їх не цікавить покращення матеріального стану матерів, захист їхньої гідності. Вони прагнуть лише отримати владу над жінками і чоловіками, які не підходять їхній уяві про світ. Таким чином фемінізм без жодних перебільшень засуджує тих жінок, для яких материнство є найбільшою цінністю, які навіть не допускають думки про аборт, про який так ревно борються "визволені жінки".

Для феміністок аборт "за вимогою" є синонімом свободи жінки, її права вибору і рівноправ'я. Вони вважають, що заборона абортів є спробою поневолити жінку, навіть - за їхнім помилковим розумінням - зменшує гідність жінки. Чи може існувати більша брехня?

На закінчення пригадаймо ще раз слова Karin Struck: *Аборт - вираз презирства для жінки, а не її визволення.*

З таким презирством ставляться до усіх жінок, які бережуть в собі чудовий дар материнства, "прогресивні" феміністки. Вони соромляться того, що є жінками, бо самі не можуть або не хочуть прийняти цього прекрасного дару. Своєю поведінкою вони звели на нівець ідеали своїх попередниць, які боролися за свою жіночу гідність, про право на материнську відпустку по догляду за дитиною, про те, щоб їх шанували за їхню жіночість.

ЗАКІНЧЕННЯ

На закінчення нашого "пошуку" загубленої гідності жінки хочу нагадати два вислови. Автором одного є Антон Чехов, автор другого - невідомий.

*Жінки без чоловічого оточення в'януть,
А чоловіки без жінок дурніють.*

*Якщо життя є чудом, жінка є віттарем,
На якому здійснюється чудо.*

Думаю, що ці дві думки чітко і зрозуміло підсумовують те, про що я хотів в цій книжці усім нам, не виключаючи себе самого, нагадати.

Нехай чоловіки нарешті перестануть дивитися на жінок, як на якийсь "підвид", чи творіння, яке "не зовсім вдалося" Господу Богу. Жінки нехай навчаться шанувати свою гідність і у відповідних пропорціях вимагати поваги до себе. Говорячи "про відповідні пропорції", я маю а увазі феміністок, які, як з'ясовується, про ці пропорції забули.

Подумаймо, чим світ і Церква були б без жінок, без їхньої мудрості, делікатності і тепла? Який світ створили б самі чоловіки? Навіть страшно уявити!

Бог міг би обрати мільйони інших способів, щоб прийти у цей світ і нас спасти, але, однак, обрав жінку - Міріам з Назарету. Бог, котрий є Любов'ю, вибрав Ту, яка була створена для любові - жінку, Марію. Марія - це жінка, котра любить. А як же інакше? Як віруюча, яка у вірі думає згідно з Божою думкою і прагне того, що в Божій волі, може бути лише нареченою, яка любить (DC 41).

Кожна жінка створена для любові і цю любов вона прагне ділити з чоловіком, який також обдарує її своєю любов'ю, який побачить в ній рівну собі супутницю свого життя на добре і на зло. Котрий не лише помітить і буде шанувати її гідність, але також буде її захищати, не як свою власність, а як себе самого, а може навіть і ще більше, бо любов є жертвою, завжди дає і нічого у відповідь не очікує.

ПОКАЗНИК СКОРОЧЕНЬ

- Acd** - Послання Івана Павла II *Ciascuna di voi* на IV Всесвітню Конференцію про Жінку, яка відбулася в Пекіні
- CL** - Післясинодна апостольська адгортація Івана Павла II *Christifideles Laici*
- DA** - Декрет про апостольство мирян II Ватиканського Собору *Apostolicam actuositatem*
- DC** - Енцикліка Бенедикта XVI *Deus caritas est*
- FC** - Післясинодна апостольська адгортація Івана Павла II *Familiaris consortio*
- HV** - Енцикліка Павла VI *Humanae vitae*
- KDK** - Пастирська Конституція про Церкву в сучасному світі II Ватиканського Собору *Gaudium et spes*
- KKK** - Катехізис Католицької Церкви
- MD** - Послання Івана Павла II *Mulieris dignitatem* про покликання і гідність жінки
- MM** - Енцикліка Івана XXII *Mater et magistra*
- OA** - Апостольське послання Павла VI *Octogesima adveniens*
- PiP** - Папська Рада в справах Засобів Масової Інформації, *Порнографія і насильство в засобах інформації: пастирська відповідь*
- PT** - Енцикліка Івана XXII *Pacem in terris*

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

Документи Церкви

- *Катихізис Католицької Церкви, Рим, 11.10.1992.*
- Пастирська Конституція про Церкву в сучасному світі II Ватиканського Собору *Gaudium et spes*, Ватикан 07.12.1965.
- Декрет про апостольство мирян II Ватиканського Собору *Apostolicam actuositatem*, Ватикан 18.11.1965.
- Папська Рада в справах Засобів Масової Інформації, *Порнографія і насильство в засобах інформації: папська відповідь*, Ватикан 07.05.1989.

Папське вчення

Енцикліки

- Іван XXIII, *Mater et magistra* про сучасні суспільні зміни в світі християнського вчення, Ватикан 15.05.1961.

- Іван XXII, I *Pacem in Terris* про мир між усіма народами, який базується на правді, справедливості, любові і свободі, Ватикан 11.04.1963.
- Павло VI, Енцикліка *Humanae vitae* про моральні основи в сфері переказу людського життя, Ватикан 22.07.1968.
- Бенедикт XVI, Енцикліка *Deus caritas est* про християнську любов, Ватикан 25.12.2005.

Адгортації

- Іван Павло II, Післясинодна апостольська адгортація про завдання християнської родини в сучасному світі *Familiaris consortio*, Ватикан 22.11.1981
- Іван Павло II, Післясинодна апостольська адгортація про покликання і місії світських в Церкві і в світі *Christifideles Laici*, Ватикан 1988.

Послання

- Павло VI, апостольське Послання *Octogesima adveniens* до кард. Магіче'а

Roу, Голови Ради в справах світських і Папської Комісії "Iustitia et Pax", з нагоди 80-річчя оголошення енцикліки *Rerum novarum*, Ватикан 14.05.1971.

- Іван Павло II, апостольське Послання *Mulieris dignitatem* про гідність і покликання Жінки, Ватикан 1988.
- Іван Павло II, Послання до Єпископів США на тему монашого життя, Ватикан 22.02.1989.
- Іван Павло II, Послання до родин з нагоди Року Родини *Gratissimam sane*, Ватикан 02.02.1994.
- Іван Павло II, Послання до священників *Роль жінки в житті священника*, Ватикан 25.03.1995.
- Іван Павло II, Послання до жінок *A Ciascupa di voi* на IV Всесвітню Конференцію про Жінку, яка відбулася в Пекіні, Рим 29.06.1995.

Промови і виступи

- Павло VI, Промова до учасниць З'їзду Італійського Осередку Жінок, Рим 06.12.1976.
- Іван Павло II, Папська промова до загального зібрання Світової Унії Католицьких Жіночих Організацій, Ватикан 07.03.2001.

Інше

- *Jan Paweł II - Encyklopedia Nauczania Społecznego*, red. A. Zwoliński, Radom 2005.

Додаткова література

- Adamiak E., *Trzy listy*, www.opoka.org.pl/biblioteka/I/IK/trzy-listy.html.
- Augustyn 1, *Wychowanie do integracji seksualnej*, Kraków 1994.
- Bejma U., hasło: *feminizm*, w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, dz. zb. pod red. E. Ozorkowski, Warszawa - Łomianki 1999, s. 145-146.

- Bołoz W., *Etyka seksualna*, Warszawa 2003.
- Chrostowski W., *Kobieta (w judaizmie)*, „Encyklopedia Katolicka”, t. IX, Lublin 2002, s. 230-231.
- Chudy W., *Godność człowieka jako wartość ontyczn-wychowawcza*, w: *Ja - człowiek. Wzrastanie w godności, miłości i miłosierdziu*, red. M. Kalinowski, b. r. m. wyd., s. 76-85.
- Drożdż A., *Człowiek człowiekowi. Teologia moralna szczegółowa cz. II*, Tarnów 2001.
- Dziewiecki M., *Cieleśność, płciowość, seksualność*, Kielce 2000.
- Dziewiecki M., *Młodzi w poszukiwaniu szczęścia*, Częstochowa 2003.
- Fijałkowski W., *Niewykorzystany dar płci*, Kraków 1997.
- Gocko 1, *Pornografia jako zagubienie sensu ludzkiej cielesności i płciowości* w: *Płciowość ludzka w kontekście miłości. Przesłanie moralne Kościoła*, red. J. Nagórny, M. Pokrywka, Lublin 2005, s. 219-242.
- Graczyk M., hasło: *cudzołóstwo - aspekt moralny*, w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*,

- dz. zb. pod red. E. Ozorkowski, Warszawa - Łomianki 1999, s. 66-67.
- Graczyk M., hasło: *gwałt*, w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, dz. zb. pod red. E. Ozorkowski, Warszawa - Łomianki 1999, s. 158-159.
- K. K., *Miłość erotyczna a przemoc*, „Niebieska Linia” 3(2001) s. 11-12.
- Laun A., *Współczesne zagadnienia teologii moralnej. Teologia moralna - zagadnienia szczegółowe*, Kraków 2002.
- Majewski 1, *Piekło kobiet. Watykańska konferencja o prostytucji*, „Tygodnik Powszechny” 2005, nr 27(2921), s. 3.
- Olejnik S., *Teologia moralna życia społecznego*, Włocławek 2000.
- Ozorkowski E., hasło: *godność osoby ludzkiej*, w: *Słownik Małżeństwa i Rodziny*, dz. zb. pod red. E. Ozorkowski, Warszawa - Łomianki 1999, s. 154.
- Pawłowicz JJ., *Współczesny hedonizm seksualny*, „Collectanea Theologica” 74(2004) 4, s. 155-162.

- Pawłowicz J.J., *Godność człowieka podstawą działalności charytatywnej* św. ks. Z. Goradowskiego, „Teologia i Człowiek” 6(2005) s. 33-41.
- Pawłowicz J.J., *Pornografia ... komputerowa - problem moralny*, „Collectanea Theologica” 73(2003) 3, s. 139-145.
- Pawłowicz J.J., *Перед тим, як скажеш: присягаюсь тобі в любові... Передшлюбні катехези*, Żytomierz 2006.
- Piluś H., *Godność człowieka jako osoby*, Warszawa 1997.
- *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka*, Genewa 10 grudnia 1948 r.
- Rubinkiewicz R., *Pozycja społeczna kobiety w świetle Ewangelii*, „Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego” XXXVIII(1995), nr 1-2(149-150).
- Salij 1, *Małżeństwo, rozwód, związki niesakramentalne*, Poznań - Kraków 2000.
- Stopka A., *Niewolnicy płatnego seksu*, Gość Niedzielny 2005, nr 31, s. 23.
- Struck K., *Widzę moje dziecko we śnie*, Kraków 2006.

- Szyran 1, *Grzechy i grzeszki. Nasz portret nie-święty*, Niepokalanów 2006.
- Witek S., *Duszpasterstwo w konfesjonale*, Poznań 1983.
- Wojtyła K., *Znak sprzeciwu*, Paris 1980.
- Wyszyński S., *Godność kobiety*, Warszawa 2001.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I	
Поняття гідності	6
Гідність особи у Всесвітній Декларації Прав Людини.....	7
Гідність людини у вченні католицької Церкви.....	9
РОЗДІЛ II	
Місце і роль жінки в різних традиціях і культурах	14
Роль і місце жінки в юдаїзмі.....	14
Ісус Христос про гідність жінки.....	18
Перші віки християнства.....	21
Пізніші часи.....	23
РОЗДІЛ III	
Гідність жінки в документах католицької церкви	26
Документи II Ватиканського Собору.....	27
Вчення Пап.....	29

РОЗДІЛ IV	
Порушення гідності жінки	46
Психічні відмінності жінки і чоловіка.....	47
1. Як думає і відчуває жінка?.....	47
2. Психіка чоловіка.....	49
Насильство.....	51
Гвалтування.....	53
Проституція.....	56
1. Проблема проституції у вченні Церкви.....	58
2. Причини „попиту“ на проституцію.....	61
Порнографія.....	64
1. Визначення порнографії.....	65
2. Порнографія — нищення гідності жінки і чоловіка.....	66
3. Наслідки оглядання порнографії.....	68
Подружня зрада.....	70
1. Визначення.....	71
2. Наслідки подружньої зради.....	72
3. Обов'язок збереження вірності.....	73
Аборт.....	76
РОЗДІЛ V	
Фемінізм — невірно зрозуміла гідність жінки	79

Фемінізм на сторінках історії.....	80
Фемінізм сьогодні.....	81
Чому феміністки бояться своєї жіночності ?.....	83
ЗАКІНЧЕННЯ	87
ПОКАЗНИК СКОРОЧЕНЬ	89
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	90

О, ТИ КОТРА ВИБРАЛА СОБІ ПРЕСТОЛ В БЕРДИЧЕВІ

- Новенна до Матері Божої Бердичівської
- Літанія до МБ Бердичевської
- Роздуми на травневі богослужіння

ОТЧЕ, Я ПРОГРІШИВСЯ...

Підготовка до таїнства
покаяння і поєднання

- Опис історії Таїнства Покаяння
- Що таке сумління?
- Що таке відпуст?
- Іспит Сумління для молоді та дорослих

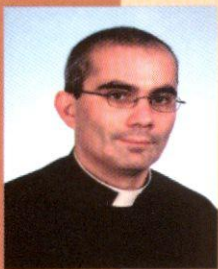

ПЕРЕД ТИМ, ЯК СКАЖЕШ: ПРИСЯГАЮТЬ ТОБІ В ЛЮБОВІ...

ПЕРЕДШЛЮБНІ КАТЕХЕЗИ

Конференції містять певну схему, яку треба було б розвинути і доповнити. Більше уваги я присвятив питанням, пов'язаним дозрівання до подружжя і тим, які стосуються вже самого подружжя (подружжя любов, плідність, планування родини).

{ВСТУП}

Яцек Ян Павлович народився 1 жовтня 1970 року в Дембіці (Польща). У 2001 році закінчив філософсько-теологічний факультет Вищої Архиепископської Духовної Семінарії в Щеціні. У 2001 році на Богословському відділі Університету ім. Адама Міцкевича в Познані захистив магістерську працю з пасторської психології по темі: „Вплив мультимедіїв на підсвідомість людини як педагогічна проблема”.

У вересні 2001 року виїхав на Україну до Київсько-Житомирської дієцезії.

29 квітня 2005 року захистив докторську дисертацію на тему: „Допомога вбогій людині дорогою євангелізації на прикладі життя і діяльності бл. кс. Зигмунта Гораздовського”. Научним керівником богословськоморальної праці був кс. проф. Мар'ян Грачик. 23 травня 2005 року Рада Богословського відділу УКСВ у Варшаві присвоїла йому ступінь доктора теологічних наук у сфері богословської моралі.

У центрі зацікавлення автора знаходяться проблеми, пов'язані з родиною, виховні проблеми молоді, а також етики засобів масової інформації.